

Update 2010

EU-bepalingen inzake sociale zekerheid

Uw rechten als u zich verplaatst binnen de Europese Unie

50

JAAR coördinatie van de sociale zekerheid in de EU

Europese Commissie

EU-bepalingen inzake sociale zekerheid

Uw rechten als u zich verplaatst
binnen de Europese Unie

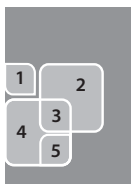
Europese Commissie

Directoraat-generaal Werkgelegenheid, sociale zaken en gelijke kansen
Eenheid E.3

Manuscript voltooid in januari 2010

Noch de Europese Commissie, noch enige persoon die optreedt in naam van de Commissie kan verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik dat kan worden gemaakt van de gegevens in deze publicatie.

Voor elk gebruik of elke reproductie die niet valt onder het auteursrecht van de Europese Unie, dient rechtstreeks van de auteursrechthouder(s) toestemming te worden verkregen.

© foto's 1, 3: iStock

© foto's 2, 4: 123RF

© foto 5: Europese Unie

Europe Direct helpt u antwoord
te vinden op uw vragen over
de Europese Unie

Gratis nummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(* Als u mobiel belt, hebt u misschien geen toegang tot
gratis nummers of kunnen kosten worden aangerekend

Meer gegevens over de Europese Unie vindt u op internet via de Europaserver (<http://europa.eu>).

Catalografische gegevens en een samenvatting bevinden zich aan het einde van deze publicatie.

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2011

ISBN 978-92-79-17673-9

doi:10.2767/92935

© Europese Unie, 2011

Overneming met bronvermelding toegestaan

Printed in Belgium

GEDRUKT OP ELEMENTAIR CHLOORVRIJ GEBLEEKT PAPIER (ECF)

Waarom deze handleiding?

Deze handleiding is bedoeld voor iedereen die zich voor werk, studies, pensioen of zelfs voor een korte vakantie tussen de verschillende lidstaten van de Europese Unie (EU) verplaatst. En hoe ook dan hun socialezekerheidsrechten blijven gelden. Hiermee willen wij u makkelijk verstaanbare informatie verstrekken over uw rechten en verplichtingen op het gebied van de sociale zekerheid in twee of meerdere lidstaten.

De nationale socialezekerheidsstelsels verschillen aanzienlijk van de ene lidstaat tot de andere en de EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid zijn weliswaar voortdurend in ontwikkeling, maar niet bedoeld om die stelsels te harmoniseren. De bedoeling van deze bepalingen is alleen om te voorkomen dat u uw socialezekerheidsrechten geheel of gedeeltelijk verliest wanneer u zich van de ene lidstaat naar de andere verplaatst.

Uw socialezekerheidssituatie zal veelal veranderen wanneer u naar een andere lidstaat verhuist. Wij bevelen u daarom aan om, vóór u vertrekt, eerst de relevante hoofdstukken van deze handleiding te lezen en zo nodig nadere inlichtingen in te winnen bij het socialezekerheidsorgaan van de lidstaat waar u woont.

Deze handleiding bevat geen uiteenzetting over de socialezekerheidsstelsels van de lidstaten. Een gedetailleerd overzicht van die stelsels kunt u vinden op onze website: <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Omdat de EU-regels inzake coördinatie van de sociale zekerheid vaak ingewikkeld zijn en wegens het doel en de beknopte aard van deze handleiding, is de informatie in de verschillende hoofdstukken niet altijd volledig. Bovendien wordt de EU-wetgeving inzake de sociale zekerheid aanzienlijk beïnvloed door de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie en daarom verandert en ontwikkelt deze zich in de loop van de tijd. Bij twijfel raden wij u aan de websites in de lijst achterin te raadplegen of contact op te nemen met de bevoegde socialezekerheidsinstanties in uw lidstaat.

Inhoudsopgave

1. EU-bepalingen inzake coördinatie van sociale zekerheid	7
1.1. Waarom zijn er EU-bepalingen nodig?	7
1.2. Wat houdt coördinatie van de sociale zekerheid in de EU in?.....	8
2. De gemoderniseerde coördinatie van de sociale zekerheid in de EU	10
2.1. Betere informatie, betere toegang tot rechten.....	10
2.2. Overgang van de oude regels naar de nieuwe.....	12
3. Zijn deze bepalingen ook op u van toepassing?	14
4. In welke landen kunt u een beroep doen op deze bepalingen?.....	15
5. Welke voorzieningen vallen onder de EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid?	16
5.1. In welke lidstaat bent u verzekerd?.....	17
5.2. Wat zijn uw rechten en verplichtingen?	21
5.3. Wat u moet weten in verband met ziekte en moederschap.....	22
5.4. Arbeidsongevallen en beroepsziekten	27
5.5. Arbeidsongeschiktheid	29
5.6. Wie betaalt mijn ouderdomspensioen?	33
5.7. Nabestaandenpensioen en uitkering bij overlijden	37
5.8. Wat te doen bij werkloosheid?.....	38
5.9. Gezinsuitkeringen	42
5.10. Uitkeringen bij vervroegde uittreding	45
5.11. Bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties....	46

6. Uw rechten in een notendop	47
6.1. Grensarbeider	47
6.2. Gedetacheerd werknemer	48
6.3. Gepensioneerde.....	49
6.4. Toerist.....	50
6.5. Student.....	51
6.6. Niet-actieve persoon	51
6.7. Niet-EU-burgers.....	52
7. Hoe werken de coördinatiebepalingen in de praktijk?	53
7.1. Meeneemformulieren	53
7.2. Wanneer meer lidstaten zijn betrokken	53
7.3. Vreemde landen, vreemde talen: niet altijd een probleem!.....	56
7.4. De socialezekerheidsinstellingen van de lidstaten: een van uw mogelijke vraagbaken	56
7.5. De EU-regels hebben voorrang	57
7.6. Met uw zaak naar de rechtbank: uw goed recht!.....	58
7.7. Het Hof van Justitie van de Europese Unie	59
8. Nog vragen?	61
Nuttige internetlinks	63

1. EU-bepalingen inzake coördinatie van sociale zekerheid

1.1. Waarom zijn er EU-bepalingen nodig?

Zonder de bepalingen van de Europese Unie inzake coördinatie van de sociale zekerheid zou u niet voldoende beschermd zijn wanneer u uw recht op vrij verkeer en verblijf in de Europese Unie uitoefent.

Wanneer u zich verplaatst, kunt u namelijk problemen ondervinden in verband met uw socialezekerheidsrechten, zoals de volgende situaties.

- ➔ Wie betaalt de rekening van het ziekenhuis bij een ziekte of ongeval in het buitenland?
- ➔ Welke pensioensrechten heb ik als ik in verschillende lidstaten heb gewerkt?
- ➔ Welke lidstaat betaalt mijn werkloosheidsuitkering als ik een grensarbeider ben?
- ➔ Kan ik nog steeds mijn werkloosheidsuitkering ontvangen als ik een baan zoek in een andere lidstaat?
- ➔ Welke lidstaat moet mijn gezinsuitkering betalen als mijn kinderen in een andere lidstaat wonen dan die waar ik in werk?
- ➔ Waar moet ik mijn socialezekerheidspremies betalen? In welke taal moet ik de aanvragen voor een uitkering indienen? Welke termijnen moet ik naleven?

Door alleen de nationale socialezekerheidswetgeving te raadplegen, zult u geen antwoorden vinden op deze vragen: zo kan het gebeuren dat u in twee lidstaten of in geen enkel verzekerd bent, of dat u uw verworven rechten op socialezekerheidsuitkeringen verliest zonder dat u nieuwe rechten kunt verwerven. Om uw door wettelijke socialezekerheidstelsels gegarandeerde rechten doeltreffend en volledig te beschermen hebben we daarom Europese bepalingen nodig die in de gehele Europese Unie gelden.

1.2. Wat houdt coördinatie van de sociale zekerheid in de EU in?

Door de EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid worden de nationale socialezekerheidsstelsels niet door één enkel Europees stelsel vervangen. Een dergelijke harmonisatie is vanuit politiek standpunt onmogelijk aangezien de socialezekerheidsstelsels van de lidstaten het resultaat zijn van een jarenlange traditie die diep geworteld is in de nationale cultuur en gewoonten.

Dus de EU-bepalingen beogen niet de harmonisatie, maar de coördinatie van de nationale socialezekerheidsstelsels. Elke lidstaat beslist zelf wie volgens zijn wetgeving verzekerd is, welke verstrekkingen en uitkeringen toegekend worden en onder welke voorwaarden, hoe deze voorzieningen berekend worden, en welke premies er moeten worden betaald. In de coördinatiebepalingen zijn de gemeenschappelijke regels en principes vevat, die door alle nationale instanties, socialezekerheidsinstellingen en gerechtelijke instanties moeten worden nageleefd bij de toepassing van de nationale wetten. Hierdoor ondervinden dus personen die hun recht op vrij verkeer en verblijf binnen de lidstaten uitoefenen geen nadelige gevolgen van de toepassing van de verschillende nationale wetgevingen.

M.a.w.: een persoon die zijn recht op vrij verkeer en verblijf heeft uitgeoefend, mag daardoor niet in een slechtere situatie verkeren dan een persoon die altijd in één en dezelfde lidstaat heeft gewoond en gewerkt. Derhalve moeten de volgende problemen worden opgelost:

- ➔ in sommige lidstaten is de sociale zekerheid gebaseerd op de woonplaats, terwijl in andere lidstaten alleen personen die beroepsbezigheden uitoefenen (en hun gezinsleden) verzekerd zijn. Om te vermijden dat migrerende werknemers in meer dan één lidstaat verzekerd zijn, of helemaal nergens, bepalen de coördinatiebepalingen in elk afzonderlijk geval welke nationale wetgeving van toepassing is op een migrerende werknemer;
- ➔ de nationale wetgevingen bepalen meestal dat het recht op de uitkeringen of verstrekkingen afhankelijk is van het vervullen van bepaalde tijdvakken van verzekering, werken of wonen (naar gelang van het land of van de soort voorziening: 6 maanden, 1 jaar, 5 jaar, 10 jaar, of in sommige gevallen zelfs tot 15 jaar). De coördinatiebepalingen schrijven een „samentelling van tijdvakken”

voor. Dit betekent dat de tijdvakken van verzekering, arbeid of wonen die vervuld zijn onder de wetgeving van één lidstaat, in aanmerking kunnen worden genomen voor zover dat nodig is om recht te hebben op een uitkering of verstrekking uit hoofde van de wetgeving van een andere lidstaat.

VOORBEELD

Wat gebeurt er met een migrerende werknemer die arbeidsongeschikt wordt, nadat hij eerst gedurende vier jaar verzekerd was in een lidstaat waar de wachttijd voor het recht op arbeidsongeschiktheidsuitkeringen vijf jaar is, en vervolgens 14 jaar in een lidstaat waar een verzekeringsduur van 15 jaar wordt vereist?

Als er geen verordeningen bestonden, zou deze werknemer op grond van de nationale wetgeving alléén, in geen van beide staten recht hebben op een arbeidsongeschiktheidsuitkering, ongeacht het feit dat hij in totaal 18 jaar verzekerd is geweest.

De EU-bepalingen inzake sociale zekerheid creëren noch nieuwe uitkeringen of verstrekkingen noch schaffen zij nationale wetgeving af. De enige doelstelling is de bescherming van Europese burgers die in andere lidstaten werken, wonen of verblijven.

OPMERKING

In deze handleiding is herhaaldelijk sprake van „woonplaats” en „verblijfplaats”. De woonplaats is de plek waar u gewoonlijk woont; de verblijfplaats is de plek waar u tijdelijk verblijft.

2. De gemoderniseerde coördinatie van de sociale zekerheid in de EU

Bepalingen van de Europese Unie inzake coördinatie van de sociale zekerheid bestaan al 50 jaar maar de regels worden voortdurend aangepast aan de sociale en juridische ontwikkelingen. De nieuwe Verordeningen (EG) nrs. 883/2004 en 987/2009 of de „gemoderniseerde coördinatie van de sociale zekerheid in de EU” zijn gebaseerd op deze waardevolle ervaring: zij verbeteren de rechten van de betrokken personen door EU-wetgeving te vereenvoudigen en te verbeteren.

Met de „gemoderniseerde coördinatie van de sociale zekerheid in de EU” is de focus van deze regels verplaatst van het vergemakkelijken van de mobiliteit van de werknemers naar het handhaven van de rechten van de burgers, ongeacht of zij werken of niet. Deze veranderingen in de coördinatie van de sociale zekerheid zijn er om het leven van rondreizende Europeanen makkelijker te maken.

De „gemoderniseerde coördinatie” betekent een grote vooruitgang op het gebied van bescherming van de burger en niet alleen voor de ongeveer 10,5 miljoen Europeanen die in andere lidstaten wonen dan waar zij geboren zijn (ongeveer 2,1 % van de totale bevolking in de EU). Het maakt ook het leven makkelijker voor de 250 000 mensen die in meer dan één lidstaat hebben gewerkt en die elk jaar een deel van hun pensioensrechten moeten exporteren. Het zal een betere bescherming bieden aan de meer dan 1 miljoen mensen die voor hun werk elke dag de grens moeten oversteken.

2.1. Betere informatie, betere toegang tot rechten

Burgers staan centraal in de „gemoderniseerde coördinatie” en in de nieuwe verordeningen wordt speciaal de nadruk gelegd op de verplichtingen van de lidstaten ten opzichte van de burgers. Als gevolg daarvan moeten lidstaten actieve bijstand en informatie verstrekken en aan concrete doelstellingen op het gebied van een doeltreffende, snelle en toegankelijke dienstverlening voldoen. Op hun beurt moeten burgers de instellingen zo snel mogelijk ervan op de hoogte brengen wanneer er veranderingen in hun leven of gezinsstatus plaatsvinden die hun recht op uitkeringen beïnvloeden.

Om er dus voor te zorgen dat de administratie vlot verloopt, vereisen de nieuwe regels dat gegevens tussen de instellingen elektronisch worden uitgewisseld. Dit zal gebeuren door middel van het zogenaamde EESSI-systeem (Electronic

Exchange of Social Security Information) die de meer dan 50 000 nationale instellingen met elkaar verbindt.

De e-formulieren zullen verdwijnen, maar sommige zullen door nieuwe meeneemformulieren worden vervangen (zie lijst in hoofdstuk 7). Burgers zullen ook toegang hebben tot het EESSI-systeem dankzij een adresboek waarin alle nationale en plaatselijke instellingen met betrekking tot de coördinatie van de sociale zekerheid zijn opgenomen.

De bescherming van individuele personen die zich in Europa verplaatsten is met de nieuwe verordeningen ook verbeterd. In navolging van de ontwikkeling van de nationale wetgevingen bevatten zij nieuwe rechten zoals het vaderschapsverlof en uitkeringen bij vervroegde uittreding die onder de vorige regels niet werden vastgelegd. Bovendien zijn bepalingen op het gebied van werkloosheid, ziekteverzekering en gezinsbijslagen vereenvoudigd, waardoor de verordeningen makkelijker te interpreteren zijn en misverstanden uit de weg worden geholpen.

De nieuwe verordeningen bieden de burger ook de gelegenheid om zich tijdelijk te registreren en toegang te verkrijgen tot uitkeringen wanneer lidstaten het niet met elkaar eens zijn welke wetgeving moet worden toegepast. Hierdoor blijft u door de sociale zekerheid gedekt terwijl u een beslissing van een lidstaat afwacht.

Tegelijkertijd is een nieuwe dialoog- en bemiddelingsprocedure tussen de lidstaten vastgelegd. Wanneer de lidstaten andere standpunten hebben over de geldigheid van een document of de wetgeving die in een bepaald geval moet worden toegepast, maakt deze procedure het mogelijk een definitieve overeenkomst in een maximumtermijn van 6 maanden te bereiken.

De nieuwe verordeningen treden op 1 mei 2010 in werking. Vanaf deze datum passen alle nationale instellingen en organen de in deze handleiding vervatte nieuwe regels inzake coördinatie van de sociale zekerheid toe.

BELANGRIJK

In IJsland, Liechtenstein, Noorwegen (EER-landen) en Zwitserland treden de nieuwe verordeningen pas in werking wanneer de overeenkomsten tussen de EU en deze landen in het licht van de nieuwe verordeningen aangepast zijn.

2.2. Overgang van de oude regels naar de nieuwe

Er zijn speciale bepalingen aangenomen zodat de burgers geen nadelige gevolgen ondervinden van de overgang naar de nieuwe regels.

- ➔ Welke regels zullen worden toegepast bij een aanvraag die werd ingediend onder de oude regels?

Zodra de nieuwe verordeningen in werking zijn getreden, zullen zij in principe ook worden toegepast op situaties die zijn ontstaan vóór de datum van inwerkingtreding. Indien een aanvraag echter onder de oude verordeningen is ingediend, moet hij overeenkomstig de regels die op dat moment van toepassing waren, behandeld worden.

Als u een pensioensuitkering ontvangt die gebaseerd is op de oude regels, kunt u vragen of deze herberekend wordt overeenkomstig de nieuwe regels. Een dergelijke herberekening kan in geen geval leiden tot een vermindering van het bedrag.

- ➔ Wat gebeurt er met de documenten die de instellingen tijdens de oude verordeningen uitgegeven hebben?

Documenten in verband met de coördinatie van de sociale zekerheid (zoals e-formulieren, Europese ziekteverzekeringskaarten, voorlopige verzekeringsbewijzen) die zijn afgegeven door de bevoegde autoriteiten blijven geldig en de instellingen van de lidstaten zullen er ook na de datum van toepassing van de nieuwe verordeningen rekening mee houden. Zij kunnen echter niet gebruikt worden wanneer zij niet langer geldig zijn of indien zij door de bevoegde instelling worden ingetrokken of vervangen.

- ➔ In welke lidstaat ben ik verzekerd indien de regels die op mijn situatie van toepassing waren, zijn veranderd?

Indien u, als gevolg van de nieuwe regels, valt onder de wetgeving van een andere lidstaat dan die waar u onder de oude regels viel, blijft de oorspronkelijke wetgeving van toepassing terwijl de desbetreffende situatie onveranderd blijft voor een maximumperiode van 10 jaar. U mag echter ook verzoeken om onder de wetgeving te vallen die in de nieuwe verordeningen van toepassing is.

- ➔ Zullen de nieuwe regels voor gedetacheerde werknemers „herstarten” in het in de nieuwe verordeningen vastgelegde tijdvak van detachering?

Ook onder de nieuwe regels blijft detachering een tijdelijke uitzondering op de algemene regels dat u verzekerd moet zijn in het land waar u werkt. Daarom zal er rekening worden gehouden met het tijdvak van detachering onder de oude regels en zal het afgetrokken worden van de volledige termijn voor detachering zoals vastgelegd in de nieuwe verordeningen.

BELANGRIJK

Hebt u nog altijd vragen in verband met de interactie tussen de oude en nieuwe regels? Aarzelt u niet om de bevoegde instelling in uw land te contacteren om meer te weten te komen over hoe deze nieuwe regels uw situatie veranderen. De gemoderniseerde coördinatie legt de nadruk op het verstrekken van informatie aan de burger: u hebt het recht om informatie te krijgen over uw rechten en verplichtingen in de nieuwe coördinatiebepalingen.

3. Zijn deze bepalingen ook op u van toepassing?

Op dit ogenblik zijn de EU-bepalingen inzake sociale zekerheid nog niet van toepassing op alle personen die binnen de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte reizen of verblijven. Het is daarom belangrijk dat u nagaat of u verzekerd bent want alleen in dat geval kunt u zich er bij nationale rechtbanken en instellingen op beroepen.

Alle staatsburgers van een lidstaat van de Europese Unie of Noorwegen, IJsland, Liechtenstein (op basis van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte) of Zwitserland (de Overeenkomst EU/Zwitserland) die verzekerd zijn (geweest) onder de wetgeving van een van deze landen, vallen onder de bescherming van de coördinatiebepalingen.

In bepaalde gevallen zijn deze bepalingen ook van toepassing op niet EU-onderdanen (zie hoofdstuk 6.7).

4. In welke landen kunt u een beroep doen op deze bepalingen?

U kunt een beroep doen op de EU-bepalingen inzake sociale zekerheid in alle landen die tot de Europese Unie (EU) of tot de Europese Economische Ruimte (EER) en Zwitserland behoren.

De nieuwe Verordeningen (EG) nrs. 883/2004 en 987/2009 zullen in de EER-landen en Zwitserland pas van toepassing zijn wanneer de overeenkomsten met de EER en Zwitserland zijn gewijzigd. Tot dan blijven de Verordeningen (EEG) nrs. 1408/71 en 574/72 met betrekking tot die landen van toepassing.

OPMERKING

Wanneer er in deze handleiding sprake is van „lidstaat“, wordt daarmee een van de bovenvermelde landen bedoeld.

5. Welke voorzieningen vallen onder de EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid?

De EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid zijn van toepassing op alle nationale wetten (!) die betrekking hebben op:

- ➔ verstrekkingen bij ziekte;
- ➔ moederschaps- en daarmee gelijkgestelde vaderschapsuitkeringen;
- ➔ arbeidsongevallen;
- ➔ beroepsziekten;
- ➔ arbeidsongeschiktheidsuitkeringen;
- ➔ ouderdomspensioenen;
- ➔ nabestaandenuitkeringen;
- ➔ uitkeringen bij overlijden;
- ➔ werkloosheidsuitkeringen;
- ➔ gezinsuitkeringen;
- ➔ uitkeringen bij vervroegde uittreding.

Als uw recht op een verstrekking of uitkering daarvan afhangt, mag u verwijzen naar de EU-bepalingen inzake coördinatie.

De EU-bepalingen zijn evenwel niet van toepassing op de volgende zaken:

- ➔ sociale en medische bijstand: deze voorzieningen zijn meestal toegekend afhankelijk van het inkomen, en hebben geen verband met één van de hierboven vermelde categorieën;

(!) Verordening (EG) nr. 883/2004, artikel 1, onder punt I, legt vast dat ten aanzien van elke lidstaat onder „wetgeving” wordt verstaan de wetten, regelingen, statutaire bepalingen en alle andere uitvoeringsmaatregelen die betrekking hebben op de in hoofdstuk 5 opgesomde takken van sociale zekerheid.

- ➔ uitkeringen ten behoeve van slachtoffers van oorlogshandelingen, militair optreden of de gevolgen daarvan, ten behoeve van slachtoffers van criminaliteit, moord of terreurdaden, ten behoeve van slachtoffers van schade die hun door overheidsdienaren in functie werd toegebracht, of ten behoeve van slachtoffers die om politieke of religieuze redenen of wegens hun afkomst nadeel werd berokkend.

Soms is het moeilijk na te gaan of een specifieke verstrekking of uitkering al dan niet onder de EU-bepalingen valt. Aarzel in dat geval niet om die kwestie voor te leggen aan de bevoegde instelling.

BELANGRIJK

De coördinatiebepalingen zijn van toepassing op de sociale zekerheid maar niet op belastingaangelegenheden: die worden geregeld via bilaterale overeenkomsten. Vraag dus aan de belastingdienst van uw eigen land om inlichtingen over uw specifiek geval.

5.1. In welke lidstaat bent u verzekerd?

Eerst en vooral schrijven de coördinatiebepalingen voor welke nationale socialezekerheidswetgeving op u van toepassing is wanneer u in een situatie met betrekking tot meer dan één lidstaat verkeert. Dit is niet alleen belangrijk voor de betaling van de socialezekerheidspremies, maar ook voor uw recht op uitkeringen en verstrekkingen, en voor het verwerven van toekomstige pensioenrechten.

De basisbeginselen worden hier uiteengezet.

A. U valt onder de wetgeving van slechts één lidstaat

Dit principe is van toepassing op iedereen die onder de wetgeving van één of meerdere lidstaten valt, ongeacht het aantal betrokken lidstaten. Ook als u in 4 of 5 lidstaten werkt, valt u slechts onder de wetgeving van één enkele lidstaat.

B. U bent verzekerd in de lidstaat waar u werkt

Dit is zowel op werknemers als op zelfstandigen van toepassing, ook in die gevallen waar zij op het grondgebied van een andere lidstaat wonen, of als hun bedrijf of hun werkgever in een andere lidstaat gevestigd is.

M.a.w.: indien u in de ene lidstaat ophoudt met werken om uw beroep in een andere lidstaat uit te oefenen, valt u daardoor onder de wetgeving van de „nieuwe” lidstaat van arbeid. U bouwt derhalve geen rechten meer op in de „oude” lidstaat, en begint aan de opbouw van rechten in de „nieuwe” lidstaat. Daarbij is het niet van belang of u er wel of niet uw woonplaats kiest: ook als u grensarbeider bent en in uw „oude” lidstaat van arbeid blijft wonen, bent u toch verzekerd uit hoofde van de wetgeving van de lidstaat waar u nu werkt.

UITZONDERINGEN

Er zijn een beperkt aantal uitzonderingen op dit algemene principe.

Met betrekking tot detachering: Uw werkgever stuurt u tijdelijk naar een andere lidstaat om er te werken. Deze situatie, die onder specifieke voorwaarden gebeurt, wordt „detachering” genoemd. Als aan deze voorwaarden wordt voldaan (en u niet wordt uitgestuurd om een andere werknemer te vervangen), kunt u maximaal 24 maanden in de „nieuwe” lidstaat werken en onder de wetgeving van de „oude” lidstaat vallen. Deze oplossing dient om te voorkomen dat er meerdere keren van toepasselijke wetgeving moet worden veranderd wanneer een werknemer slechts voor korte periodes in het buitenland werkt. Daarom is deze regeling tijdelijk van aard.

Vóór u naar de „nieuwe” lidstaat vertrekt, moet u een A1-formulier (zie lijst in hoofdstuk 7) in uw bezit hebben om te bewijzen dat u verzekerd bent volgens de wetgeving van de lidstaat van waaruit u gedetacheerd wordt. U of uw werkgever kunnen dit formulier aanvragen bij de instantie van de lidstaat waar u verzekerd bent (de „oude” lidstaat).

Dezelfde bepalingen gelden voor zelfstandigen die tijdelijk soortgelijk werk in een andere lidstaat uitvoeren.

Voor zeelieden: Als u werkt aan boord van een schip dat vaart onder de vlag van een lidstaat, bent u in die staat verzekerd, ook als u in een ander land woont.

Indien de statutaire vestigingsplaats van uw werkgever echter in een andere lidstaat geregistreerd is dan degene waaronder het schip vaart en dit tevens uw woonplaats is, bent u door de lidstaat van uw woonplaats verzekerd.

In het belang van de betrokken personen: Het is mogelijk om van deze gemeenschappelijke EU-regels af te wijken op voorwaarde dat het in het belang is van de betrokken personen. Twee of meer lidstaten kunnen dan door gemeenschappelijk overleg nationale afwijkingen toestaan.

C. U werkt in meer dan één lidstaat

Onder deze omstandigheden wordt er bepaald met welke lidstaat u de sterkste band hebt.

- ➔ Wanneer u in meer dan één lidstaat werkt en in de lidstaat woont waar u, als werknemer of zelfstandige, een substantieel gedeelte van uw werkzaamheden verricht, valt u onder de wetgeving van de lidstaat van uw woonplaats.
- ➔ Wanneer u in meer dan één lidstaat werkt en u werkt bij verscheidene ondernemingen of hebt diverse werkgevers in verschillende lidstaten, valt u ook onder de wetgeving van de lidstaat van uw woonplaats.
- ➔ Indien uw woonplaats niet overeenkomt met de lidstaat waar u een substantieel gedeelte van uw werkzaamheden verricht (als u werknemer bent) of het belangencentrum (als u zelfstandige bent), zijn de volgende regels van toepassing.

Werknemers: U valt onder de wetgeving van de lidstaat waar de vestigingsplaats of domicilie van de onderneming waarvoor u werkt zich bevindt.

Zelfstandigen: U valt onder de wetgeving van de lidstaat waar uw economische belangencentrum zich bevindt.

- ➔ Indien u zowel als werknemer als zelfstandige in verschillende lidstaten werkt, is de wetgeving van de lidstaat waar u als werknemer werkt van toepassing.
- ➔ Ten slotte, ambtenaren blijven onder de wetgeving van hun overheid vallen, ook als zij als werknemer of zelfstandige werken.

D. Indien u niet werkt, valt u onder de wetgeving van de lidstaat van uw woonplaats

Dit kan van toepassing zijn in sommige gevallen van werkloosheid (zie hoofdstuk 5.8) en in andere situaties die in de volgende hoofdstukken nog zullen worden behandeld (namelijk de zogenaamde „niet-actieve personen”, zie hoofdstuk 6.6).

Toepasselijke wetgeving onder de gemoderniseerde coördinatie

VERWIJZING NAAR VERORDENING (EG) nr. 883/2004	WELKE WETGEVING IS OP WIE VAN TOEPASSING?
Algemene beginselen Artikel 11	Werknemers vallen onder de wetgeving van de plaats waar zij werken volgens het beginsel van <i>lex loci laboris</i> .
Afwijkingen Artikelen 12 en 16	„Gedetacheerde” werknemers blijven vallen onder de wetgeving van de staat van waaruit zij gedetacheerd worden. Twee of meer lidstaten kunnen uitzonderingen op de regel overeenkomen in het belang van bepaalde personen of categorieën van personen.
Belangenconflict Artikel 13	Voor personen die hun werkzaamheden in twee of meer lidstaten verrichten, zal de toepasselijke wetgeving afhangen van de vraag of zij een substantieel gedeelte van hun werkzaamheden verrichten in de lidstaat waar zij wonen.
Speciale categorieën Artikel 11, leden 2, 3, onder punt e en 4	Speciale regels zijn van toepassing op „niet-actieve” personen. Speciale regels zijn van toepassing op zeelieden.

5.2. Wat zijn uw rechten en verplichtingen?

In de regel hebt u ten aanzien van de socialezekerheidswetgeving van het land waar u verzekerd bent dezelfde rechten en plichten als de onderdanen van dat land. Uw aanvraag om een uitkering kan derhalve niet worden geweigerd enkel en alleen omdat u de nationaliteit van dat land niet bezit.

Het beginsel van de gelijke behandeling is niet alleen van toepassing op alle vormen van manifeste „directe” discriminatie, maar ook op alle vormen van verborgen („indirecte”) discriminatie, waar de bepaling van een nationale wet weliswaar gelijkelijk op de eigen en de buitenlandse onderdanen wordt toegepast, maar in dat laatste geval met een negatief resultaat.

De beginselen van non-discriminatie en gelijke behandeling zijn centrale componenten van de coördinatieregels aangezien zij voorkomen dat personen nadelen ondervinden wanneer zij zich verplaatsen in de Unie. Dus onder de nieuwe coördinatieregels formuleert een algemene bepaling deze beginselen in concrete termen: zij behandelt de gelijkstelling van prestaties, inkomsten, feiten en gebeurtenissen. Dit betekent bijvoorbeeld dat wanneer een lidstaat het toekennen van een uitkering afhankelijk maakt van een bepaalde gebeurtenis (zoals de vervulling van de militaire dienstplicht of een arbeidsongeval), bij het beoordelen of iemand recht heeft op uitkeringen, ook rekening moet worden gehouden met de gebeurtenissen die in andere lidstaten plaatsvinden alsof zij op eigen grondgebied hebben plaatsgevonden.

Volgens de coördinatiebepalingen hebt u evenveel recht als de onderdanen van het land waar u verzekerd bent om mee te doen aan de verkiezingen van de leden van de socialezekerheidsorganen, of om deel te nemen aan hun benoeming. Of u al dan niet zelf verkiesbaar bent voor die organen, hangt af van de betrokken nationale wetgeving.

Ten slotte mag u niet vergeten dat u ook nog verplichtingen hebt ten aanzien van de staat waar u verzekerd bent. Dit geldt in de eerste plaats voor de verplichting om socialezekerheidspremies te betalen, maar ook ten aanzien van alle andere verplichtingen die de burgers van die staat moeten naleven (zoals zich laten inschrijven en bepaalde gegevens doorgeven aan nationale instellingen).

5.3. Wat u moet weten in verband met ziekte en moederschap

In de coördinatiebepalingen is een uitvoerig hoofdstuk gewijd aan de uitkeringen en verstrekkingen bij ziekte en moederschaps- en daarmee gelijkgestelde

vaderschapsuitkeringen voor verzekerde personen, gepensioneerden, en hun gezinsleden die in het buitenland wonen of verblijven. Daardoor worden niet alleen de migrerende werknemers en hun gezinsleden doeltreffend beschermd, maar ook alle andere personen op wie deze bepalingen van toepassing zijn, met name de miljoenen toeristen die hun vakantie in het buitenland doorbrengen. Hieronder volgt een overzicht van uw rechten.

A. Algemene regels

Samentelling: wanneer aan bepaalde voorwaarden moet worden voldaan om recht te hebben op uitkeringen, moet het bevoegde orgaan rekening houden met de tijdvakken van verzekering, wonen of werk die u overeenkomstig de wetgeving van andere staten hebt vervuld. Daardoor bent u er zeker van dat u de dekking van uw ziekteverzekering niet verliest op het ogenblik dat u van werk verandert en in een andere staat gaat wonen.

VOORBEELD

In bepaalde lidstaten hebt u pas na zes maanden verzekerd te zijn geweest recht op uitkeringen bij ziekte. De coördinatiebepalingen waarborgen dat indien u bij uw verhuizing naar de andere staat uw vorige verzekering hebt moeten onderbreken, u recht hebt op uitkeringen bij ziekte vanaf de eerste dag van verzekering.

Voorzieningen bij ziekte en moederschap verschillen van lidstaat tot lidstaat. Overal zijn echter twee grote categorieën van voorzieningen: uitkeringen en verstrekkingen.

B. Uitkeringen bij ziekte

Deze zijn in de regel bedoeld als een vervanging van het inkomen (loon, salaris) dat als gevolg van ziekte opgeschort is. De uitkeringen die in specifieke situaties (zoals zorgbehoefte) worden verleend, kunnen ook worden beschouwd als uitkeringen bij ziekte.

Volgens de algemene regel worden deze altijd betaald in overeenstemming met de wetgeving van de lidstaat waar u verzekerd bent, om het even waar u woont of verblijft.

Dit is van toepassing op alle categorieën verzekerde personen en alle situaties. Het bedrag en de duur van de uitkeringen hangt volledig af van de wetgeving van de staat waar u bent verzekerd. Alle uitkeringen worden u daardoor normaal rechtsreeks uitbetaald door het bevoegde orgaan van deze staat.

C. Verstrekkingen bij ziekte

Deze omvatten gezondheidszorg, medische behandeling, geneesmiddelen en opname in een ziekenhuis, bepaalde voorzieningen voor zorgbehoevenden, als ook de rechtstreekse terugbetaling van die voorzieningen.

De algemene regel is dat zij verleend worden in overeenstemming met de wetgeving van de lidstaat waar u woont of verblijft, op dezelfde wijze als wanneer u in die staat verzekerd zou zijn. Dat kan dus meer of minder gunstig zijn dan onder de wetgeving van de staat waar u feitelijk verzekerd bent.

Het feit dat de verstrekkingen verleend worden in overeenstemming met de wetgeving van de lidstaat van de woon- of verblijfplaats, betekent niet dat u daardoor deze verstrekkingen zonder enige beperking in alle betrokken landen kunt ontvangen. Daarom is het belangrijk om te weten welke concrete voorwaarden er gelden in elke lidstaat om recht op verstrekkingen bij ziekte te verkrijgen.

D. Woonplaats in de lidstaat waar u verzekerd bent

Wanneer u woont in de lidstaat waar u verzekerd bent, hebt u vanzelfsprekend recht op alle verstrekkingen die overeenkomstig de wetgeving van die staat worden verleend. Deze verstrekkingen worden door de ziekteverzekering van uw woonplaats verleend onder dezelfde voorwaarden als voor alle andere verzekerden van die staat.

E. Als u woont buiten de lidstaat waar u verzekerd bent

Wanneer u in een andere lidstaat woont dan waar u verzekerd bent, hebt u recht op alle verstrekkingen die toegekend worden overeenkomstig de wetgeving van de lidstaat waar u woont. Deze verstrekkingen worden u door het ziekteverzekeringsorgaan van uw woonplaats toegekend, alsof u daar verzekerd was. Indien u een grensarbeider bent of een gezinslid ervan, hebt u ook rechten in de lidstaat waar u werkt (er zijn enkele beperkingen voor de gezinsleden van een grensarbeider (zie hoofdstuk 6.1) en voor gepensioneerden (zie 6.3)).

U moet zich echter wel inschrijven bij het ziekteverzekeringsorgaan van uw woonplaats. Vraag hiervoor een S1-document aan (zie lijst hoofdstuk 7) om te bewijzen dat u verzekerd bent bij een ander ziekteverzekeringsorgaan. Het ziekteverzekeringsorgaan van uw woonplaats kan ook samenwerken met de instelling waar u bent verzekerd om de nodige gegevens uit te wisselen over uw recht op uitkering.

Doorgaans zal de instelling waar u verzekerd bent, de kosten vergoeden aan het ziekteverzekeringsorgaan van uw woonplaats.

F. Tijdelijk verblijf buiten de lidstaat waar u verzekerd bent

Als u tijdelijk in een lidstaat verblijft waar u niet verzekerd bent, hebt u recht op alle verstrekkingen die medisch noodzakelijk zijn tijdens een verblijf in een andere lidstaat, rekening houdend met de aard van de verstrekkingen en de duur van het verblijf.

M.a.w.: u krijgt altijd de behandeling die u echt nodig hebt, ook dure behandelingen in een ziekenhuis (bijvoorbeeld: intensieve verzorging na een hartinfarct). De

behandeling moet plaatsvinden onder dezelfde voorwaarden alsof u bent verzekerd in de lidstaat van uw verblijfplaats. Let wel: indien u speciaal naar het buitenland gaat met het doel u daar te laten behandelen, hebt u daarvoor toestemming nodig (zie hoofdstuk 5.3.G).

DE EUROPESE ZIEKTEVERZEKERINGSKAART

De Europese ziekteverzekeringskaart wordt afgegeven aan Europese burgers die zich voor particuliere of beroepsdoeleinden of wegens hun studies binnen de Europese Economische Ruimte (d.w.z. de Europese Unie, Noorwegen, IJsland, Liechtenstein) en Zwitserland verplaatsen. Deze kaart vereenvoudigt de procedure wanneer u gedurende een tijdelijk verblijf in een van deze lidstaten noodzakelijke medische zorg verkrijgt.

Elke lidstaat is verantwoordelijk voor de productie en distributie van de Europese ziekteverzekeringskaart op zijn grondgebied. In alle lidstaten is het model van de kaart evenwel identiek en heeft het dezelfde technische kenmerken waardoor zorgverleners de kaart onmiddellijk kunnen herkennen.

Indien u nog niet over een Europese ziekteverzekeringskaart beschikt, kunt u er gratis één aanvragen bij uw plaatselijke ziekteverzekeringsinstelling.

Om meer te weten te komen over uw recht op gezondheidszorg in het buitenland kunt u onze website bezoeken (<http://ehic.europa.eu>).

G. Naar een ander land voor een medische behandeling

Indien u naar een andere lidstaat gaat om zich daar te laten behandelen, worden overeenkomstig de coördinatieregels de kosten daarvan alleen door uw ziekteverzekering gedekt indien u vooraf toestemming hebt gekregen. In de regel is de ziekteverzekering bevoegd om die toestemming wel of niet te geven.

Alleen wanneer de nodige behandeling behoort tot de verstrekkingen die onder de wetgeving van uw land vallen, maar niet zo snel verleend kan worden als nodig is voor uw gezondheidstoestand, mag de toestemming echter niet geweigerd worden. De bevoegde instelling moet dan een S2-document afgeven (zie lijst hoofdstuk 7) om te bewijzen dat u recht hebt op verstrekkingen in het buitenland. U hebt

dus recht op de namens uw ziekteverzekeringsinstelling door uw gastland geboden verstrekkingen. In sommige gevallen kunt u in de lidstaat van uw woonplaats om een extra terugbetaling van de kosten vragen.

Bovendien heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie geoordeeld dat sociaal-verzekerden zonder voorafgaande toestemming toch hun ziekenfonds om vergoeding van een medische behandeling buiten een ziekenhuis in een andere lidstaat kunnen vragen volgens het tarief van de lidstaat van verzekering.

Aan de hand van dezelfde rechtspraak oordeelde het Hof dat de socialezekerheidsinstellingen de toestemming voor de toegang tot een ziekenhuis in een andere lidstaat kunnen weigeren. De procedures van administratieve toestemming die tot deze beslissing leiden, moeten echter gebaseerd zijn op objectieve, niet-discriminerende en vooraf bekendgemaakte criteria.

Deze criteria dienen te voorkomen dat de nationale autoriteiten niet arbitrair gebruik maken van hun discretionaire bevoegdheid: de procedures moeten makkelijk toegankelijk zijn, ervoor zorgen dat verzoeken om toestemming onpartijdig en binnen een redelijke termijn behandeld worden en het mogelijk maken dat tegen weigeringen via een gerechtelijke of quasigerechtelijke procedure beroep kan worden aangetekend. Bovendien moeten de nationale instanties in ieder concreet geval alle omstandigheden in aanmerking nemen, dus niet alleen de gezondheidstoestand van de patiënt, maar ook diens medische voorgeschiedenis.

5.4. Arbeidsongevallen en beroepsziekten

De coördinatiebepalingen inzake de voorzieningen bij arbeidsongevallen en beroepsziekten zijn vrijwel gelijk aan de bepalingen inzake uitkeringen bij ziekte. U moet echter via een aantal administratieve stappen uw zorgverzekeraar ervan op de hoogte brengen wanneer er zich een arbeidsongeval heeft voorgedaan of wanneer een beroepsziekte voor het eerst is vastgesteld. Het is belangrijk dat u deze formaliteiten naleeft: indien u dit niet doet, kan het nadelige gevolgen hebben voor uw uitkeringen.

A. Verstrekkingen

Bij een arbeidsongeval of beroepsziekte hebt u altijd recht op de verstrekkingen overeenkomstig de wetgeving van de lidstaat waar u woont.

Indien u in een andere lidstaat woont dan waar u bent verzekerd, verleent de instelling van uw woonplaats de verstrekkingen overeenkomstig de wetgeving van zijn lidstaat. De lidstaat van uw woonplaats zal van de bevoegde instelling in de lidstaat waar u bent verzekerd, de kosten vergoed krijgen. Om te bewijzen dat u recht hebt op gezondheidszorg in het buitenland in geval van een arbeidsongeval en beroepsziekte, hebt u een DA1-document (zie lijst in hoofdstuk 7) nodig dat verkrijgbaar is bij uw zorgverzekeraar.

B. Uitkeringen

Uitkeringen worden altijd betaald in overeenstemming met de wetgeving van de staat waar u verzekerd was op het ogenblik van het arbeidsongeval of bij het optreden van de beroepsziekte, ongeacht in welk land u woont of verblijft.

Zij worden normaal rechtstreeks uitbetaald door de instelling in de lidstaat waar u verzekerd bent die echter met de instellingen van de lidstaat waar u woont of verblijft kan overeenkomen dat de uitkeringen door hen worden uitbetaald (het bedrag van de uitkering blijft onveranderd).

Indien het bedrag van de uitkeringen afhangt van het aantal gezinsleden, zal er ook rekening gehouden worden met de gezinsleden die in een andere lidstaat wonen.

C. Ongevallen tijdens reizen i.v.m. het werk

Indien u tijdens een reis in verband met uw werk buiten het grondgebied van het land waar u verzekerd bent een ongeval krijgt, bent u nog steeds verzekerd tegen dit risico en hebt u recht op bepaalde uitkeringen. U kunt uw recht op gezondheidszorg bewijzen aan de hand van een DA1-document (zie lijst in hoofdstuk 7).

5.5. Arbeidsongeschiktheid

Er bestaan aanzienlijke verschillen tussen de arbeidsongeschiktheidsstelsels van de lidstaten. Wel vallen ze in twee brede categorieën uiteen.

- ➔ In vele staten worden de arbeidsongeschiktheidspensioenen op dezelfde wijze berekend als de ouderdomspensioenen, dus het bedrag van uw arbeidsongeschiktheidspensioen hangt af van de duur van uw verzekering: hoe langer u verzekerd was vóór het optreden van de arbeidsongeschiktheid, hoe hoger uw pensioen zal zijn.

In die regelingen is het gewoonlijk niet vereist dat u nog verzekerd bent op het ogenblik dat de arbeidsongeschiktheid optreedt. M.a.w.: indien u reeds enkele jaren vóór het optreden van uw arbeidsongeschiktheid opgehouden bent met werken, hebt u toch nog recht op een arbeidsongeschiktheidspensioen op basis van uw vroegere verzekeringstijdvakken.

- ➔ In andere lidstaten hangt het bedrag van het arbeidsongeschiktheidspensioen niet af van de duur van de verzekeringstijdvakken. Dat betekent dat u recht hebt op hetzelfde pensioenbedrag, ongeacht of u vóór het optreden van de arbeidsongeschiktheid 5, 10 of zelfs 20 jaar verzekerd was.

In die regelingen hangt het recht op het pensioen wel af van het feit of u verzekerd bent op het ogenblik dat de arbeidsongeschiktheid optreedt. Ook al bent u kort voor het optreden van de arbeidsongeschiktheid opgehouden te werken, hebt u geen recht meer op een arbeidsongeschiktheidspensioen.

Hieronder volgen de meest voorkomende problemen waarmee u te maken kunt krijgen indien u arbeidsongeschikt wordt.

A. Algemene regels

Samentelling: de instelling van de staat waar u een arbeidsongeschiktheidspensioen aanvraagt, houdt ook rekening met de tijdvakken van verzekering of wonen die u in één van de andere lidstaten hebt vervuld, indien dat nodig is om te voldoen aan de voorwaarden voor het recht op de uitkering.

Woon- of verblijfplaats in het buitenland: als u recht hebt op een arbeidsongeschiktheidspensioen wordt het u uitbetaald, ongeacht waar u ook woont of verblijft in de EU-lidstaten, IJsland, Liechtenstein, Noorwegen of Zwitserland.

Medische keuring: als u recht hebt op een arbeidsongeschiktheidspensioen van de ene staat, en verblijft of woont in een andere staat, worden de noodzakelijke administratieve controles en medische keuringen gewoonlijk uitgevoerd door de instelling van uw woon- of verblijfplaats. Men kan u evenwel vragen voor deze keuring terug te keren naar de staat die uw pensioen verschuldigd is, als dat in verband met uw gezondheid mogelijk is.

B. Personen die in één lidstaat verzekerd zijn

Indien u in één lidstaat verzekerd was, wordt uw arbeidsongeschiktheidspensioen berekend in overeenstemming met de wetgeving van die lidstaat. U hebt recht op dezelfde behandeling als de onderdanen van dat land.

C. Personen die in meer dan één lidstaat verzekerd zijn geweest

Indien u in meer dan één land verzekerd was vóór u arbeidsongeschikt werd, zijn er verschillende mogelijkheden in verband met uw recht op een pensioen.

- ➔ **U was uitsluitend verzekerd in lidstaten waar het pensioenbedrag afhankelijk is van de duur van de verzekering:** dan krijgt u van elk van deze lidstaten een afzonderlijk pensioen. Het bedrag van elk pensioen stemt dan overeen met de duur van uw verzekering in die staat.
- ➔ **U was uitsluitend verzekerd in lidstaten waar het pensioenbedrag niet afhangt van de duur van de verzekering:** u krijgt een pensioen van de staat waar u verzekerd was op het ogenblik dat u arbeidsongeschikt werd. U hebt altijd recht op het volledig pensioenbedrag, ook als u slechts gedurende een korte tijd (bijvoorbeeld een jaar) in die staat verzekerd bent geweest. Anderzijds hebt u dan weer geen recht op pensioenen uit de overige lidstaten waar u vroeger verzekerd was.

In de praktijk betekent dit dat het bedrag dat u zult ontvangen, overeenkomt met het bedrag dat wordt betaald door de lidstaat waar u was verzekerd op het ogenblik dat u arbeidsongeschikt werd ook al is dit bedrag lager dan het bedrag dat u zou worden uitbetaald overeenkomstig de wetgeving van de lidstaat waar u eerder verzekerd was.

Dit vloeit voort uit het principe van de zogenaamde risicobaseerde regelingen waar het pensioenbedrag niet afhangt van de duur van de verzekering maar waarbij van belang is dat u feitelijk bent verzekerd op het ogenblik dat u arbeidsongeschikt wordt.

- ➔ **U was eerst verzekerd in een lidstaat waar het pensioenbedrag afhangt van de duur van de verzekering, en vervolgens in een lidstaat waar dat niet het geval is:** u krijgt dan twee pensioenen, één van de eerste staat, evenredig aan de verzekeringsduur die u daar hebt vervuld, en een tweede pensioen van de staat waar u verzekerd was op het ogenblik dat u arbeidsongeschikt werd.

Die laatste lidstaat is in de regel verplicht u een volledig pensioen toe te kennen. In veel gevallen zult u toch genoeg moeten nemen met een verminderd pensioen, omdat de staat waar u verzekerd was op het ogenblik dat u arbeidsongeschikt werd, rekening houdt met het pensioen dat u al ontvangt van de eerste staat. U hebt wellicht de indruk dat u op die manier pensioenrechten verliest waarvoor u al had gewerkt en betaald: dit is echter een verkeerde indruk. Stel dat u altijd in één van beide staten verzekerd was geweest (om het even in welke), dan zou u nooit een hoger pensioen hebben gekregen dan dat waar u nu recht op hebt. U verkeert dus noch in een slechtere noch in een betere positie dan personen die gedurende hun gehele beroepsloopbaan in één enkele lidstaat hebben gewerkt.

- ➔ **U was eerst verzekerd in een lidstaat waar het pensioenbedrag niet afhankelijk is van de duur van de verzekeringsperiode, en vervolgens in een lidstaat waar het pensioen wel afhangt van die verzekeringsduur:** in dat geval krijgt u twee afzonderlijke pensioenen, die beiden evenredig zijn aan de duur van uw verzekering in beide lidstaten.

D. Beslissingen omtrent de arbeidsongeschiktheidsgraad

Indien u verzekerd bent geweest in meer dan één lidstaat kan het soms moeilijk zijn om de arbeidsongeschiktheidsgraad vast te stellen aangezien de nationale criteria drastisch van elkaar kunnen verschillen. In feite zal het pensioensbedrag in de meeste gevallen afhangen van de erkende arbeidsongeschiktheidsgraad. De beslissing daaromtrent wordt namelijk genomen door de nationale organen van elke staat waar u verzekerd was, en volgens hun eigen nationale wetten. Alleen in een paar bijzondere gevallen is de beslissing van het ene orgaan bindend voor de organen van al de andere betrokken staten.

VOORBEELD

U was eerst twintig jaar verzekerd in lidstaat A, dan vijf jaar in lidstaat B en ten slotte twee jaar in lidstaat C. In al die staten hangt het bedrag van het arbeidsongeschiktheidspensioen af van de duur van de verzekering.

U houdt op met werken in staat C omdat u daar als 100 % arbeidsongeschikt wordt beschouwd. Dit geeft u recht op een invaliditeitspensioen dat wordt gebaseerd op de twee jaar dat u in staat C was verzekerd. U krijgt ook een invaliditeitspensioen van staat B waar u vijf jaar lang was verzekerd. In die staat werd echter vastgesteld dat u slechts 70 % arbeidsongeschikt was. In staat A waar u het grootste gedeelte van uw loopbaan was verzekerd (twintig jaar), krijgt u een arbeidsongeschiktheidspensioen gebaseerd op een arbeidsongeschiktheidsgraad van slechts 30 %.

In dit voorbeeld zou het voor u veel beter zijn geweest als het bedrag van de arbeidsongeschiktheidspensioenen in staat C niet afhing van de duur van de verzekeringsperiode. U krijgt dan namelijk het volledige pensioen van staat C, zodat het er niet toe doet of u al dan niet als arbeidsongeschikt wordt beschouwd volgens de wettelijke regelingen van de andere staten.

De hierboven beschreven situaties vloeien voort uit het feit dat de nationale socialezekerheidsstelsels door de EU-bepalingen inzake sociale zekerheid niet geharmoniseerd maar alleen gecoördineerd worden. Het is daarom aan de lidstaten om hun eigen regels inzake arbeidsongeschiktheidspensioenen te bepalen.

5.6. Wie betaalt mijn ouderdomspensioen?

Het ouderdomspensioen is één van de belangrijkste uitkeringen van de sociale zekerheid. Als u dus in het buitenland gaat werken, is het belangrijk na te gaan wat de eventuele gevolgen zijn voor uw toekomstige pensioensrechten.

De EU-bepalingen inzake ouderdomspensioenen waarborgen de volgende rechten.

- ➔ In elke lidstaat waar u verzekerd was, wordt uw verzekeringsdossier bijgehouden tot u de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. M.a.w.: de premies die u hebt betaald, worden noch overgedragen aan een andere lidstaat, noch aan u uitbetaald als u niet langer in die lidstaat verzekerd bent;
- ➔ elke lidstaat waar u verzekerd bent geweest, zal u een ouderdomspensioen uitbetalen op het ogenblik dat u de pensioensgerechtigde leeftijd bereikt. Als u bijvoorbeeld in drie verschillende lidstaten hebt gewerkt, krijgt u drie afzonderlijke pensioenen op het ogenblik dat u de pensioengerechtigde leeftijd bereikt;
- ➔ het ouderdomspensioen wordt berekend op grond van uw verzekeringsloopbaan in elke lidstaat. Het bedrag dat u zult ontvangen van elke lidstaat hangt af van de periode dat u in elke lidstaat verzekerd was.

Deze principes zorgen ervoor dat niemand nadeel ondervindt van het feit dat hij of zij in verschillende lidstaten heeft gewerkt: er gaan geen premies verloren, de verworven rechten blijven bestaan, en elke lidstaat betaalt een pensioen in evenredigheid met de daar vervulde verzekeringsduur. Elke lidstaat betaalt noch meer noch minder dan het pensioen dat met name met de premies van de werknemer werd „verdiend”. Hieronder wordt beschreven hoe ouderdomspensioenen worden berekend en uitbetaald volgens de coördinatieregels.

A. Algemene regels

Samentelling: indien u in een lidstaat niet lang genoeg verzekerd was om recht te hebben op een pensioen van die lidstaat, zullen alle tijdvakken van verzekering die in andere lidstaten vervuld zijn in aanmerking worden genomen.

VOORBEELD

Als u in een lidstaat minder dan een jaar verzekerd was, kan een speciale regel van toepassing zijn aangezien sommige lidstaten geen pensioen uitkeren voor korte periodes. Wat gebeurt er met de premies die u in die lidstaat hebt betaald?

U was in lidstaat A 10 maanden verzekerd en in lidstaat B 35 jaar. Maakt u zich geen zorgen! De maanden waarvoor u premies hebt betaald in lidstaat A, waar u minder dan een jaar hebt gewerkt, zullen niet verloren gaan. Lidstaat B neemt de 10 maanden over van lidstaat A.

Woon- of verblijfplaats in het buitenland: uw ouderdomspensioen zal om het even waar in de Europese Unie, IJsland, Liechtenstein, Noorwegen of Zwitserland in uw woon- of verblijfplaats uitbetaald worden, zonder dat het wordt verminderd, gewijzigd of geschorst.

B. U bent in één lidstaat verzekerd geweest

In dat geval wordt het bedrag van uw pensioen op dezelfde wijze berekend als voor de onderdanen van die lidstaat, dus in overeenstemming met de nationale wetgeving. Het is niet van belang of u al dan niet in die lidstaat woont op het ogenblik dat u de pensioengerechtigde leeftijd bereikt.

C. U bent in meer dan één lidstaat verzekerd geweest

U krijgt een pensioen van elke lidstaat waar u verzekerd bent geweest. Deze pensioenen zijn evenredig met de in die lidstaat vervulde verzekeringstijdvakken.

VOORBEELD

U was gedurende:

- ➔ 10 jaar in lidstaat A verzekerd,
- ➔ 20 jaar in lidstaat B verzekerd,
- ➔ 5 jaar in lidstaat C verzekerd.

Dat betekent dat u in totaal 35 jaar verzekerd was vóór het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Lidstaat A berekent op welk pensioenbedrag u in dat land recht zou hebben na 35 jaar verzekering. Het bedrag van uw pensioen zal overeenstemmen met uw feitelijke verzekeringsduur, d.w.z. 10/35e van dat bedrag.

Op dezelfde wijze betaalt lidstaat B u 20/35e van het bedrag dat u in die lidstaat zou krijgen na 35 jaar verzekering.

Ten slotte betaalt lidstaat C u 5/35e van het bedrag dat u in die lidstaat zou krijgen na 35 jaar verzekering.

D. Uw pensioen aanvragen

Wanneer u in meer dan één lidstaat hebt gewerkt, vraagt u uw pensioen aan in de lidstaat van uw woonplaats, tenzij u daar nooit hebt gewerkt. In dat geval dient u een aanvraag in in het land waar u het laatst hebt gewerkt.

E. Pensioengerechtigde leeftijd

Zoals eerder vermeld zijn de socialezekerheidsstelsels van de lidstaten niet geharmoniseerd en daarom verschillen de pensioengerechtigde leeftijden van lidstaat tot lidstaat. Iemand die recht heeft op een pensioen in meer dan één lidstaat, kan in de ene lidstaat al op 65 jaar recht hebben op een ouderdomspensioen terwijl hij of zij in de andere lidstaat nog twee jaar langer moet wachten. Onder die omstandigheden is het belangrijk dat u eerst inlichtingen inwint bij de lidstaten die uw pensioenen zullen betalen over de gevolgen van de vertraging van uw pensioensuitkering. In sommige gevallen is het mogelijk dat u een ander bedrag wordt uitbetaald indien u het ene pensioen vroeger opneemt dan het andere. De instellingen die de pensioenen uitbetalen zijn verplicht om op uw verzoek hierover advies te geven.

F. Samenvatting

Een „contactorgaan” (gewoonlijk in de lidstaat van uw woonplaats) is verantwoordelijk voor de behandeling van uw pensioenaanvraag. Het contactorgaan vergemakkelijkt de uitwisseling van gegevens in uw verzekeringsdossier tussen de landen die bij uw pensioenaanvraag zijn betrokken.

Zodra het contactorgaan op de hoogte is gebracht van alle beslissingen van de verschillende lidstaten, zal het u een samenvatting van deze beslissingen sturen. Deze samenvatting bestaat uit het meeneemformulier „P1” (zie lijst in hoofdstuk 7) dat u een overzicht biedt van de beslissingen van elke lidstaat apart. Het zal u inlichten over de manier waarop de instellingen met de verschillende verzekeringstijdvakken zijn omgegaan en u op de hoogte brengen van eventuele leemten of overlappingen in de verzekeringstijdvakken.

De nieuwe coördinatieregels geven u het recht te verzoeken om een herziening van een nationale beslissing inzake uw recht op een pensioensuitkering indien blijkt dat uw rechten werden aangetast doordat de beslissingen van twee of meer instellingen met elkaar botsen. De termijn waarin u om een dergelijke herziening kunt verzoeken is vastgelegd in de nationale wetgeving en loopt vanaf de dag dat u de samenvatting ontvangt.

G. Overmakingskosten

De nationale instellingen betalen uw pensioen rechtstreeks uit aan u of uw bank. Principieel worden geen overmakings- of administratieve kosten aangerekend voor een betaling tussen lidstaten die tot het eurogebied behoren. Voor grensoverschrijdende betalingen tussen landen die geen deel uitmaken van het eurogebied is het echter wel mogelijk dat u een bepaald bedrag voor overmakingskosten betaalt. Dergelijke kosten moeten objectief worden gerechtvaardigd en in verhouding zijn met de dienst die werd verleend.

5.7. Nabestaandenpensioen en uitkering bij overlijden

A. Nabestaandenpensioen

In het algemeen zijn op de pensioenen voor langstlevende echtgenoten of wezen dezelfde regels van toepassing als op die voor arbeidsongeschiktheids- en ouderdomspensioenen (zie hoofdstuk 5.6). De pensioenen worden namelijk uitbetaald zonder enige vermindering, wijziging of schorsing, ongeacht de woonplaats van de langstlevende echtgenoot in de Europese Unie, IJsland, Liechtenstein, Noorwegen of Zwitserland.

B. Uitkeringen bij overlijden

Zoals voor alle andere categorieën uitkeringen, dienen de nationale organen van een lidstaat rekening te houden met de tijdvakken van verzekering of wonen die in een andere lidstaat zijn vervuld, voorzover dat nodig is voor het recht op een overlijdensuitkering.

De overlijdensuitkeringen worden betaald door het orgaan van de staat waar de overledene verzekerd was, ongeacht in welke lidstaat de rechthebbenden wonen. Speciale regels zijn van toepassing wanneer een gepensioneerde of een van zijn/haar gezinsleden overlijden.

5.8. Wat te doen bij werkloosheid?

Zeker nu Europa een hoog werkloosheidscijfer kent, zijn de coördinatiebepalingen inzake werkloosheidsverzekering van groot belang.

A. Algemene regels

Samentelling: Indien u werkloos wordt, is het orgaan van het land waar u een werkloosheidsuitkering aanvraagt verplicht rekening te houden met de tijdvakken van verzekering of werkloosheid die u reeds in een van de andere lidstaten hebt vervuld, voorzover dat nodig is om recht te hebben op de werkloosheidsuitkering. In de nieuwe coördinatieregels worden tijdvakken die door zelfstandigen zijn vervuld ook in aanmerking genomen. U kunt bij het orgaan van de lidstaat waar u gewerkt hebt een „U1“-document aanvragen (zie lijst hoofdstuk 7) om te bewijzen dat u verzekerd bent of gedurende een bepaalde tijd gewerkt hebt.

BELANGRIJK

In tegenstelling tot de andere uitkeringen, wordt op het gebied van werkloosheid het principe van samentelling alleen toegepast wanneer u uw meest recente tijdvak van verzekering hebt vervuld in de lidstaat waar u uw werkloosheidsuitkering aanvraagt. M.a.w.: u moet uw werkloosheidsuitkering aanvragen in de lidstaat waar u het laatst hebt gewerkt (dit geldt echter niet voor grensarbeiders op wie bijzondere regels van toepassing zijn, zie het volgende hoofdstuk (5.8.B)).

Geldende wetgeving: Volgens het principe dat de wetgeving van de lidstaat waar u werkt op u van toepassing is, is de lidstaat waar u werkt verantwoordelijk voor de uitbetaling van uw werkloosheidsuitkering. U hebt onder dezelfde voorwaarden recht op een werkloosheidsuitkering als de onderdanen van de lidstaat die de werkloosheidsuitkering uitbetaalt.

Bijzondere bepalingen zijn van toepassing op grensarbeiders en andere migrerende werknemers die in een bepaalde lidstaat blijven wonen maar gaan werken in een andere.

Berekening van de uitkering: Als het bedrag van de werkloosheidsuitkering afhangt van uw vorige loon of beroepsinkomen, wordt alleen uw loon of beroepsinkomen uit de lidstaat waar u het laatst gewerkt hebt, in aanmerking genomen.

Indien gezinsleden van u in een andere lidstaat wonen, en het bedrag van de werkloosheidsuitkering beïnvloed wordt door het aantal gezinsleden, worden ook die in het buitenland wonende gezinsleden meegerekend alsof zij in de lidstaat wonen waar u de uitkering ontvangt.

B. Volledig werkloze grensarbeiders

Indien u niet werkt in de lidstaat waar u woont, zijn bijzondere regels op u van toepassing.

Grensarbeiders: Als u een volledig werkloze grensarbeider ⁽²⁾ bent, moet u een werkloosheidsuitkering aanvragen in de lidstaat van uw woonplaats. Ook al hebt u geen premies betaald aan het orgaan van de lidstaat waar u woont, ontvangt u toch uw uitkering alsof u daar verzekerd bent geweest tijdens de periode dat u laatst gewerkt hebt. Indien het bedrag van uw werkloosheidsuitkering afhangt van uw vorig loon of beroepsinkomen, zal het uitbetalende orgaan de berekening van de uitkering baseren op het loon of beroepsinkomen dat u ontving in de lidstaat waar u werkte.

Als u een baan wilt vinden in zowel de lidstaat waar u het laatst gewerkt hebt als de lidstaat waar u woont, kunt u zich eventueel ook daar inschrijven bij de diensten voor de arbeidsvoorziening. U zult dan de controleprocedures en de verplichtingen van beide lidstaten moeten naleven. Aangezien de uitkering echter altijd betaald wordt door de lidstaat waar u woont, is het belangrijker werk te zoeken en uw verplichtingen na te leven in de lidstaat van uw woonplaats.

⁽²⁾ Grensarbeiders zijn werknemers of zelfstandigen die wonen in een andere lidstaat dan waar ze werken en dagelijks of ten minste één keer per week naar huis terugkeren.

VOORBEELD

Als u als grensarbeider in lidstaat B hebt gewerkt en in lidstaat A woont, moet u uw werkloosheidsuitkering aanvragen in lidstaat A op het ogenblik dat u werkloos wordt. Desgewenst, kunt u zich ook inschrijven bij de dienst voor de arbeidsvoorziening in lidstaat B en daar een baan zoeken. De werkloosheidsuitkering wordt echter betaald door lidstaat A, dus zullen uw verplichtingen ten aanzien van de dienst voor de arbeidsvoorziening in lidstaat A prioriteit moeten krijgen.

Andere migrerende werknemers: Als u een volledig werkloze andere migrerende werknemers bent ⁽³⁾, hebt u twee opties: u kunt zich registreren bij de dienst voor de arbeidsvoorziening en een werkloosheidsuitkering aanvragen in de lidstaat waar u het laatst gewerkt hebt, of u kunt teruggaan naar de lidstaat waar u woont om er werk te zoeken en een werkloosheidsuitkering te ontvangen.

VOORBEELD

Als u als andere „migrerende werknemer” in lidstaat B hebt gewerkt en in lidstaat A hebt gewoond, kunt u op het ogenblik dat u uw werk verliest, besluiten om u in beide lidstaten als werkzoekende in te schrijven en een werkloosheidsuitkering aan te vragen (dit hangt af van de vraag waar uw vooruitzichten op het vinden van werk beter zijn).

Als u beslist terug te keren naar de lidstaat van uw woonplaats, wordt uw werkloosheidsuitkering berekend aan de hand van het beroepsinkomen dat u ontving tijdens uw laatste baan in de lidstaat waar u werkte.

U hebt ook de mogelijkheid om u eerst in de lidstaat waar u het laatst werkte als werkzoekende in te schrijven en een werkloosheidsuitkering aan te vragen en daarna terug te keren naar de lidstaat van uw woonplaats door uw werkloosheidsuitkering te exporteren (zie hoofdstuk 5.8.D).

⁽³⁾ Andere migrerende werknemers werken in een bepaalde lidstaat maar wonen in een andere lidstaat waar ze minder vaak dan een grensarbeider naar terugkeren (namelijk minder dan één keer per week). Hun woonplaats (namelijk het centrum van hun persoonlijke interesses, familie, enz.) wordt echter nog steeds geacht in een andere lidstaat te liggen dan de lidstaat waar ze werken.

BELANGRIJK

Welke lidstaat is verantwoordelijk voor de uitbetaling van de uitkeringen bij ziekte, pensioenen, gezinsbijslagen enz. als u een werkloosheidsuitkering ontvangt van de lidstaat van uw woonplaats?

Net zoals voor de werkloosheidsuitkering, valt u ook voor de andere socialezekerheidsaangelegenheden onder de wetgeving van de lidstaat van uw woonplaats.

C. Gedeeltelijk werklozen

Wanneer u gedeeltelijk of door toevallige omstandigheden werkloos bent geworden, is de lidstaat waar u werkt verantwoordelijk voor de uitbetaling van de werkloosheidsuitkering ongeacht uw woonplaats.

D. Personen die werk zoeken in een andere lidstaat

Als u werk wilt zoeken in een andere staat dan degene waar u uw werkloosheidsuitkering ontvangt, kunt u onder bepaalde voorwaarden deze uitkering tijdelijk exporteren.

- ➔ Nadat u werkloos bent geworden, moet u ten minste vier weken ter beschikking zijn gebleven van de dienst voor de arbeidsvoorziening van de lidstaat die uw uitkering betaalt. De dienst voor de arbeidsvoorziening kan u echter toestemming geven voor het einde van deze periode te vertrekken. De achterliggende gedachte hierbij is dat u eerst alle mogelijkheden voor het vinden van een nieuwe baan in die lidstaat moet hebben uitgeput, voordat u in andere lidstaten werk gaat zoeken.
- ➔ De instelling waar u als werkzoekende bent ingeschreven zal u een „U2“-document geven (zie lijst in hoofdstuk 7) waardoor u uw werkloosheidsuitkering mag exporteren.
- ➔ Binnen zeven dagen na uw vertrek moet u zich inschrijven bij de dienst voor de arbeidsvoorziening van de lidstaat waar u werk gaat zoeken. U moet de verplichtingen en de controleprocedures van de dienst voor de arbeidsvoorziening van die lidstaat naleven.

- ➔ U krijgt dan gedurende drie maanden recht op een werkloosheidsuitkering vanaf de dag dat u niet langer ter beschikking was voor de dienst van arbeidsvoorziening in de lidstaat waar u bent vertrokken. Deze periode kan door de bevoegde dienst of het bevoegde orgaan van die lidstaat tot maximaal zes maanden worden verlengd.
- ➔ Als u geen werk hebt gevonden, moet u voor het einde van deze periode terugkeren. Als u later terugkeert en u hebt niet de uitdrukkelijke toestemming gekregen van de dienst voor de arbeidsvoorziening van de lidstaat die uw uitkering betaalt, verliest u er alle rechten op.

BELANGRIJK

Veel werklozen verliezen hun rechten omdat ze deze voorwaarden niet kennen. Zij verlaten het land waar zij het laatst werkten zonder zich er eerst in te schrijven bij de dienst voor arbeidsvoorziening, of ze schrijven zich te laat in bij de dienst voor de arbeidsvoorziening van het land waar ze werk gaan zoeken, of ze keren pas terug nadat de periode van drie maanden al verstreken is.

Daarom moet u voor uw vertrek contact opnemen met de dienst voor de arbeidsvoorziening die uw werkloosheidskering uitbetaalt om u goed op de hoogte te stellen van uw rechten en verplichtingen.

5.9. Gezinsuitkeringen

In alle lidstaten bestaan gezinsuitkeringen, maar de kenmerken en bedragen ervan zijn heel verschillend. Het is dus van belang dat u weet van welke lidstaat u een gezinstoelage kunt krijgen, en wat de voorwaarden daarvoor zijn.

Zoals voor de overige uitkeringen is de lidstaat die u de gezinstoelage verschuldigd is, verplicht de tijdvakken van verzekering die u overeenkomstig de wetgeving van een andere lidstaat hebt vervuld, in aanmerking te nemen, voorzover dat nodig is in verband met de wachttijd voor die uitkering.

A. Uw gezinsleden wonen in de lidstaat waar u verzekerd bent

Als uw gezinsleden wonen in de lidstaat waar u verzekerd bent als werknemer of zelfstandige, is die lidstaat altijd bevoegd voor de betaling van de gezinsuitkeringen. U hebt recht op precies hetzelfde bedrag aan uitkering als de onderdanen van die lidstaat.

B. Uw gezinsleden wonen niet in de lidstaat waar u verzekerd bent

Als uw gezinsleden niet in de lidstaat wonen waar u verzekerd bent, zijn de volgende regels van toepassing:

- ➔ als u recht hebt op gezinsuitkeringen overeenkomstig de wetgeving van meer dan één lidstaat, krijgt uw gezin in principe het hoogste bedrag dat door een van deze lidstaten wordt uitgekeerd. M.a.w.: uw gezin wordt behandeld alsof alle leden wonen en verzekerd zijn in de lidstaat met de gunstigste wetgeving;
- ➔ u kunt in eenzelfde periode en voor hetzelfde gezinslid niet twee keer een uitkering ontvangen. Er zijn prioriteitsregels die de stopzetting van een uitkering in een bepaalde lidstaat vastleggen tot een bepaald bedrag van de uitkering van de andere lidstaat die hoofdzakelijk bevoegd is voor de betaling van de gezinsuitkeringen.

VOORBEELD

Als het bedrag van de gezinsuitkering in lidstaat A hoger is dan in lidstaat B, die hoofdzakelijk verantwoordelijk is voor de betaling van de uitkering, betaalt staat A een aanvullend bedrag dat overeenkomt met het verschil van de twee uitkeringen.

Prioritair zijn daarbij onder meer de volgende regels: de staat die uitkeringen betaalt die gebaseerd zijn op werk of zelfstandige werkzaamheden heeft voorrang op de staat die uitkeringen betaalt die gebaseerd zijn op een pensioen of woonplaats.

VOORBEELDEN

Als de gezinsuitkering in lidstaat A gebaseerd is op werkzaamheden van een werknemer en de gezinsuitkering in lidstaat B is gebaseerd op een pensioen of op de woonplaats, is lidstaat A hoofdzakelijk verantwoordelijk voor de betaling van de gezinsuitkering en moet lidstaat B slechts een aanvullend bedrag betalen als het bedrag van de gezinsuitkering in lidstaat B hoger is dan in lidstaat A.

Als het recht op een uitkering afhangt van het feit of u een pensioen ontvangt in lidstaat A en in lidstaat B van het feit dat u daar uw woonplaats hebt, is lidstaat A hoofdzakelijk verantwoordelijk voor de betaling van uw gezinsuitkering en moet lidstaat B alleen een aanvullend bedrag betalen als het bedrag van de gezinsuitkering in lidstaat B hoger is dan in lidstaat A.

Wat gebeurt er als de gezinsuitkeringen in zowel lidstaat A als B gebaseerd zijn op werk of zelfstandige werkzaamheden, of op een pensioen of de woonplaats?

- ➔ Wanneer de gezinsuitkering in beide lidstaten gebaseerd is op werk of zelfstandige werkzaamheden, heeft de lidstaat waar de kinderen wonen voorrang, op voorwaarde dat de ouders er werken, zo niet, is de lidstaat waar het hoogste bedrag wordt betaald verantwoordelijk.
- ➔ Wanneer in beide lidstaten de gezinsuitkering gebaseerd is op de ontvangst van een pensioen, heeft de lidstaat waar de kinderen wonen voorrang, op voorwaarde dat deze staat ook het pensioen betaalt. Zo niet, is de staat waar de betrokken persoon het langst verzekerd is geweest of het langst heeft gewoond verantwoordelijk.
- ➔ Wanneer de gezinsuitkering gebaseerd is op de woonplaats, heeft de staat waar de kinderen wonen voorrang.

In de praktijk wordt er bij de toepassing van deze regels rekening gehouden met de omstandigheden van elk geval apart. Aarzel dus niet om nadere inlichtingen bij uw instelling te vragen.

C. Gezinsuitkering voor werklozen

Werklozen die een werkloosheidsuitkering ontvangen uit hoofde van de wetgeving van een lidstaat hebben tevens recht op de gezinsuitkeringen van die lidstaat, ook voor hun gezinsleden die in een andere lidstaat wonen.

D. Gezinsuitkering voor gepensioneerden

Gepensioneerden krijgen doorgaans hun gezinsuitkeringen van het land dat het pensioen verschuldigd is. Voor het geval van twee of meer pensioenen, zijn bijzondere regels van toepassing.

5.10. Uitkeringen bij vervroegde uittreding

De wettelijke stelsels voor vervroegde uittreding worden ook opgenomen in het toepassingsgebied van de coördinatiebepalingen. Op die manier wordt de gelijke behandeling en de mogelijkheid tot export van de uitkeringen bij vervroegde uittreding gewaarborgd voor migrerende werknemers. De begunstigen van deze uitkeringen ontvangen ook gezinsuitkeringen en ziektekostenverstrekkingen overeenkomstig de hierboven vermelde regels.

Het principe van samentelling van de tijdvakken van verzekering is niet van toepassing op uitkeringen bij vervroegde uittreding. Dit betekent dat de tijdvakken van verzekering, werk of wonen die in andere lidstaten zijn vervuld niet in aanmerking worden genomen wanneer deze uitkeringen worden toegekend.

5.11. Bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties

Een bepaald aantal bijzondere uitkeringen ⁽⁴⁾ die niet op premies of bijdragen (de zogenaamde niet-op-premie- of bijdragebetaling berustende prestaties) zijn gebaseerd, zal u enkel worden toegekend door en op kosten van het orgaan van de lidstaat van uw woonplaats. Deze uitkeringen zijn meestal „afhankelijk van de bestaansmiddelen”, wat wil zeggen dat ze worden toegekend aan personen van wie het pensioen of het inkomen onder het minimumpensioenbedrag of het minimumloon ligt.

M.a.w.: deze uitkeringen zullen niet geëxporteerd worden als u verhuist naar een andere lidstaat. Indien dergelijke uitkeringen echter worden toegekend in de lidstaat van uw nieuwe woonplaats, kan deze lidstaat beslissen om u deze bijzondere uitkering toe te kennen, ook als u er nooit hebt gewerkt.

⁽⁴⁾ Deze bijzondere niet-op-premie- of bijdragebetaling berustende prestaties worden per lidstaat vermeld in bijlage 10 van Verordening (EG) nr. 883/2004 zoals gewijzigd door Verordening (EG) nr. 987/2009.

6. Uw rechten in een notendop

6.1. Grensarbeider

Een grensarbeider is een werknemer of zelfstandige die zijn beroep uitoefent in een andere lidstaat dan die waar hij woont en waarheen hij ten minste eenmaal per week terugkeert.

Als grensarbeider wordt u op dezelfde wijze door de EU-bepalingen inzake sociale zekerheid beschermd als alle andere categorieën personen waarop deze bepalingen van toepassing zijn:

- ➔ u bent verzekerd in de lidstaat waar u werkt;
- ➔ u hebt recht op gezinsuitkeringen, ook voor de gezinsleden die in een ander land wonen;
- ➔ u zult een afzonderlijk pensioen ontvangen van elke lidstaat waar u ten minste een jaar verzekerd was.

Wel zijn er enkele speciale regels in verband met de ziekteverzekering en de werkloosheidsuitkeringen:

- ➔ voor de verstrekkingen bij ziekte of een arbeidsongeval kunt u als grensarbeider kiezen: u kunt verstrekkingen ontvangen ofwel in de lidstaat waar u woont of waar u werkt. Meestal zal het voor u praktischer zijn verstrekkingen te ontvangen in de lidstaat waar u werkt en waar u ook het grootste deel van uw tijd doorbrengt. Als u gepensioneerd wordt, verliest u evenwel de status van grensarbeider en hebt u derhalve geen recht meer op de verstrekkingen bij ziekte in de lidstaat waar u vroeger werkte. U krijgt echter nog wel recht om verder te gaan met een behandeling waaraan u was begonnen toen u nog een grensarbeider was.

BELANGRIJK

Er zijn slechts een paar lidstaten ⁽⁵⁾ die dezelfde rechten ook toekennen aan de gezinsleden van grensarbeiders.

In sommige lidstaten behouden gepensioneerde grensarbeiders hun recht op gezondheidszorg.

Wendt u zich voor inlichtingen daarover tot uw zorgverzekeraar.

- ➔ Wat de werkloosheidsuitkering betreft, hebt u, als u volledig werkloos bent, enkel recht op een uitkering in de lidstaat waar u woont. U kunt zich echter wel inschrijven als werkzoekende en werk zoeken in de lidstaat waar u het laatst hebt gewerkt (voor verdere inlichtingen zie hoofdstuk 5.8.B).

6.2. Gedetacheerd werknemer

Een gedetacheerd werknemer is een persoon die normaal in een bepaalde lidstaat in loondienst werkt, maar die door zijn werkgever tijdelijk naar een andere lidstaat gestuurd wordt om daar voor zijn/haar bedrijf te werken. De projectduur bedraagt maximaal 24 maanden.

Als gedetacheerd werknemer zijn de volgende voorwaarden van toepassing:

- ➔ u blijft verzekerd in de lidstaat waar u normaal werkt, zodat u in die lidstaat verder uw socialezekerheidspremies betaalt. Hiervoor hebt u een „A1”-document nodig (zie lijst in hoofdstuk 7) dat u kunt aanvragen bij het orgaan van de detacherende lidstaat (de lidstaat waar u normaal werkt);
- ➔ u hebt recht op alle verstrekkingen van de gezondheidszorg in de lidstaat waarnaar u bent uitgezonden, ongeacht het feit of u al dan niet uw woonplaats naar die lidstaat hebt overgebracht;

⁽⁵⁾ De lidstaten die een beperking opleggen op het recht op verstrekkingen voor gezinsleden van grensarbeiders worden vermeld in bijlage 3 van Verordening (EG) nr. 883/2004 zoals gewijzigd door Verordening (EG) nr. 987/2009.

- ➔ u hebt recht op gezinsuitkeringen uit de lidstaat waar u verzekerd blijft, ongeacht waar uw gezin woont;
- ➔ bij werkloosheid hebt u recht op werkloosheidsuitkeringen in de lidstaat waar u normaal werkt. Als u evenwel uw woonplaats overgebracht hebt naar de lidstaat waarnaar u gedetacheerd bent, kunt u ook aanspraak maken op de werkloosheidsuitkeringen aldaar.

6.3. Gepensioneerde

Als gepensioneerde (met ouderdoms-, arbeidsongeschiktheids- of nabestaandenpensioen) ontvangt u een vrij ruime bescherming van de coördinatiebepalingen.

BELANGRIJK

Dit geldt niet alleen voor de voormalige migrerende werknemers, maar voor alle onderdanen van een van de lidstaten die recht hebben op een pensioen van een wettelijk pensioenstelsel. Ook als u tijdens uw beroepsloopbaan nooit uw land hebt verlaten, mag u als gepensioneerde die in een andere lidstaat woont of verblijft toch een beroep doen op de coördinatiebepalingen.

Een kort overzicht van uw rechten:

- ➔ u hebt recht op een afzonderlijk pensioen van elke lidstaat waar u ten minste één jaar werkte, op voorwaarde dat u voldoet aan de voorwaarden van de nationale wetgeving terzake (bijvoorbeeld pensioenleeftijd, voorwaarden). Als de voorwaarden onder meer bepalen dat u gedurende een bepaalde minimumperiode moet hebben gewerkt/bijgedragen, worden de tijdvakken van werk en verzekering in alle lidstaten samengeteld om aan die eis te voldoen;
- ➔ waar u ook in de EU of de EER woont, uw pensioen wordt steeds zonder enige vermindering, wijziging of opschorting uitbetaald. Dat is evenwel niet het geval voor bepaalde pensioentoeslagen of voor inkomensafhankelijke sociale pensioenen (zie hoofdstuk 5.11);

- ➔ u hebt recht op alle verstrekkingen bij ziekte in het land waar u woont, ook als u nooit in dat land verzekerd was toen u werkte. De enige voorwaarde is dat u recht hebt verworven op de verstrekkingen bij ziekte in ten minste een van de lidstaten die uw pensioen betaalt. Bij tijdelijk verblijf in een andere lidstaat hebt u recht op alle verstrekkingen die noodzakelijk worden gedurende dat verblijf;
- ➔ waar u of uw gezinsleden ook in de EU of de EER wonen, hebt u recht op een gezinsuitkering. Gezinsuitkeringen worden betaald door de instantie van de lidstaat die uw pensioen betaalt. Als u verschillende pensioenen ontvangt uit verschillende landen, kunt u eventueel de hoogste gezinsuitkering krijgen die door een van deze landen wordt toegekend (zie ook hoofdstuk 5.9.B).

6.4. Toerist

Jaarlijks reizen miljoenen toeristen door Europa om hun vakantie in het buitenland door te brengen. Bij ziekte of een ongeval moeten zij een beroep kunnen doen op geneeskundige zorg in de lidstaat waar zij verblijven.

Indien u verzekerd bent uit hoofde van een wettelijke socialezekerheidsregeling in uw woonlidstaat, gelden de volgende bepalingen.

- ➔ U hebt recht op alle noodzakelijke verstrekkingen van de gezondheidszorg in de lidstaat waar u verblijft, en dit onder dezelfde voorwaarden als alle inwoners van die lidstaat;
- ➔ met het oog hierop dient u uw Europese ziekteverzekeringskaart mee te nemen.

Als u uw Europese ziekteverzekeringskaart hebt vergeten of verloren, kunt u uw ziekteverzekeringstelling verzoeken om u zo snel mogelijk het voorlopig bewijs ter vervanging van de Europese ziekteverzekeringskaart per fax of e-mail toe te sturen. Dit document is gelijk aan de Europese kaart en geeft gedurende een tijdelijk verblijf in een andere lidstaat eveneens toegang tot medische zorg en de dekking van de kosten hiervan. Dit is bijzonder raadzaam voor het geval een ziekenhuisopname noodzakelijk blijkt.

- ➔ het feit dat u de Europese ziekteverzekeringskaart niet kunt overleggen, mag niet op uw medische behandeling van invloed zijn. De arts of medische instelling kan u evenwel vragen het volle tarief of een bepaald gedeelte van de kosten te betalen, wat niet het geval zou zijn voor een in deze lidstaat verzekerde persoon. U kunt de lidstaat waar u verzekerd bent nadien om een vergoeding vragen.

6.5. Student

Steeds meer jongeren brengen hun studietijd geheel of gedeeltelijk in het buitenland door. Een van de problemen daarbij (naast de taal, de erkenning van diploma's, de huisvesting, enz.) betreft meestal hun recht op gezondheidszorg en op ziekgeld; dit is zeker niet het geringste probleem.

Principieel wordt gesteld dat studenten die tijdelijk verblijven in de lidstaat waar ze studeren, nog steeds hun woonplaats hebben in de lidstaat waar ze vandaan komen. Dit betekent dat u recht hebt op alle noodzakelijke ziekteverstrekkingen op vertoon van uw Europese ziekteverzekeringskaart die u vóór uw vertrek in de lidstaat van uw woonplaats hebt aangevraagd (zie hoofdstuk 5.3.F en 6.4).

6.6. Niet-actieve persoon

Als u noch een werknemer noch een zelfstandige bent, maar u bent overeenkomstig de wettelijke regeling van een lidstaat wel verzekerd geweest, dus een zogenaamde „niet-actieve persoon“, bent u ook gedekt door de EU-bepalingen inzake sociale zekerheid (zie hoofdstuk 5.1.D).

In sommige gevallen kunt u bovendien genieten van bescherming als gezinslid van bijvoorbeeld een werknemer of zelfstandige of gepensioneerde.

6.7. Niet-EU-burgers

Als onderdaan van een derde land (d.w.z. een burger van een land dat niet in de lijst in hoofdstuk 4 voorkomt) kunt u beroep doen op de coördinatiebepalingen in een situatie waarbij meer dan één lidstaat betrokken is. Uw gezinsleden en nabestaanden zullen ook onder deze bepalingen vallen.

7. Hoe werken de coördinatiebepalingen in de praktijk?

In de hoofdstukken 1 tot en met 6 van deze handleiding worden de doelstellingen, de beginselen en het inhoudelijk aspect van de EU-bepalingen inzake sociale zekerheid behandeld. Om uw rechten dienaangaande vast te stellen, vindt u in dit hoofdstuk enige algemene inlichtingen over de praktische toepassing van deze bepalingen.

7.1. Meeneemformulieren

Socialezekerheidsorganen moeten vaak informatie uitwisselen met organen uit andere lidstaten wanneer ze een dossier behandelen voor een persoon die zich binnen de EU verplaatst. De meeste gegevens worden rechtstreeks tussen deze organen uitgewisseld. In sommige gevallen wordt deze informatie echter uitgegeven in de vorm van een document dat u kunt overhandigen aan de organen van andere lidstaten. Met deze meeneemformulieren, die momenteel uit papieren documenten bestaan (maar in de toekomst ook kunnen worden afgegeven via andere media), kunt u uw recht op een bepaald aantal uitkeringen bewijzen wanneer u zich binnen Europa verplaatst. De tabel hierna bevat een overzicht van deze documenten.

De meeneemformulieren worden meestal op uw verzoek afgegeven. Als u voor uw vertrek uit het land bent vergeten de juiste documenten aan te vragen, hebt u niettemin het recht om de uitkeringen aan te vragen: het orgaan van de andere lidstaat zal dan zelf de noodzakelijke formulieren rechtstreeks aanvragen bij het bevoegd orgaan van uw eigen lidstaat. Daardoor kan de beslissing in verband met uw aanvraag wel wat op zich laten wachten.

7.2. Wanneer meer lidstaten zijn betrokken

Wanneer u te maken krijgt met de socialezekerheidsregelingen van meerdere lidstaten (bijvoorbeeld gedetacheerde werknemers, grensarbeiders) kunt u het moeilijk vinden om binnen de vereiste termijn een aanvraag in te dienen bij een instantie, een orgaan of een rechtbank van een bepaalde lidstaat. Het is niet uitgesloten dat u daardoor, volgens de wetgeving van die staat, uw recht op de verstrekkingen of uitkeringen geheel of gedeeltelijk verliest. Om dat te voorkomen, is in de coördinatieregels bepaald dat uw aanvraag toch aanvaardbaar is als ze binnen dezelfde

termijn bij een equivalente autoriteit, instelling of rechtbank van een andere lidstaat is ingediend (waar u bijvoorbeeld woont of verblijft). Uw aanvraag zal vervolgens zonder verdere vertraging naar de bevoegde staat worden doorgestuurd.

Meeneemformulieren

OP HET GEBIED VAN SOCIALE ZEKERHEID	DOCUMENT	NUMMER	TER VERVANGING VAN E-FORMULIER
GELDENDE WETGEVING	Verklaring betreffende de socialezekerheidswetgeving die op de houder van toepassing is	A1	E101 E103
ZIEKTE UITKERING	Registratie voor dekking van ziektekosten	S1	E106 E109 E120 E121
	Recht op geplande geneeskundige verzorging	S2	E112
	Medische zorg voor voormalige grensarbeiders in het voormalige werkland	S3	–
	Recht op verstrekkingen door de verzekering voor arbeidsongevallen en beroepsziekten	DA1	E123
PENSIOENEN	Samenvatting van de beslissingen inzake pensioenen	P1	E205 E207 E211
WERKLOOSHEIDSUITKERINGEN	In aanmerking te nemen tijdvakken voor het verstrekken van werkloosheidsuitkeringen	U1	E301
	Behoud van het recht op een werkloosheidsuitkering	U2	E303
	Omstandigheden die het recht op werkloosheidsuitkeringen kunnen beïnvloeden	U3	–

Als u werknemer of zelfstandige in meerdere lidstaten bent geweest, kunt u het moeilijk vinden om uit te maken in welke lidstaat u uw aanvraag voor een arbeidsongeschiktheidsuitkering of een ouderdomspensioen moet indienen. In de regel kunt u uw aanvraag indienen bij het orgaan van de lidstaat waar u woont, ook als u daar bent verzekerd. Het orgaan van de lidstaat waar u woont zal uw aanvraag doorsturen naar het bevoegd orgaan en de datum waarop u de aanvraag oorspronkelijk hebt ingediend wordt beschouwd als de datum waarop de aanvraag bij het juiste orgaan is ingediend. Deze regeling is in uw voordeel want meestal is het het makkelijkst om een aanvraag in te dienen in de lidstaat van uw woonplaats.

Een aanvraag om arbeidsongeschiktheidsuitkeringen kan ook ingediend worden in de lidstaat waar u arbeidsongeschikt bent geworden, terwijl een ouderdomspensioen ook aangevraagd kan worden bij het orgaan van de staat waar u het laatst verzekerd was, indien u niet in de lidstaat van uw woonplaats verzekerd was.

BELANGRIJK

De bedoeling van al deze formulieren en procedures is het grensoverschrijdend contact met en tussen de socialezekerheidsorganen van verschillende lidstaten te vergemakkelijken. Daardoor krijgt u uw uitkering binnen een redelijke termijn, en kunt u gemakkelijker de termijnen voor het indienen van aanvragen naleven.

Verlies daarbij nooit uit het oog dat die termijnen en andere formaliteiten voor het aanvragen van uitkeringen vastgesteld zijn door nationale wetten en dus naar gelang van de lidstaat kunnen verschillen.

Het bevoegde orgaan kan u ook verzoeken om de informatie, de documenten en de ondersteunende bewijsstukken te verstrekken die nodig zijn om uw rechten en verplichtingen vast te stellen. Aarzel daarom niet om tijdig inlichtingen te vragen bij de bevoegde nationale organen over de wijze waarop u een aanvraag moet indienen.

7.3. Vreemde landen, vreemde talen: niet altijd een probleem!

Wanneer u werkt, woont of verblijft in het buitenland kunt u eventueel problemen hebben met de vreemde taal, vooral als het gaat om de moeilijke terminologie van de sociale zekerheid. Dit taalprobleem kan eventueel tot misverstanden leiden, en kan dus een handicap vormen bij het aanvragen van uitkeringen of verstrekkingen, het naleven van termijnen en het aantekenen van beroep tegen een beslissing.

De aanvragen en de documenten die u bij instellingen of rechtbanken van andere lidstaten indient, mogen niet verworpen worden op grond van het feit dat ze niet in de officiële taal van die lidstaat zijn opgesteld. U mag dus uw aanvragen, brieven en certificaten indienen in uw eigen moedertaal (als dat een van de officiële talen van de EU is) als u dat noodzakelijk of nuttig vindt. Uiteraard zal dit de beslissing over uw specifieke aanvraag vertragen, maar in veel gevallen zult u zich daardoor duidelijk kunnen uitdrukken en dus misverstanden voorkomen.

7.4. De socialezekerheidsinstellingen van de lidstaten: een van uw mogelijke vraagbaken

Wanneer u in het buitenland geconfronteerd wordt met wetten en reglementen van de sociale zekerheid, met moeilijke formulieren en met termen die u niet kent, moet u niet aarzelen om hulp en inlichtingen te vragen bij het bevoegd orgaan van de plaats waar u werkt, woont of verblijft. Meestal zijn die instellingen graag bereid en ook in staat om u raad te geven, zelfs in moeilijke gevallen.

Soms is het beter u tot een bijzonder verbindingsorgaan te wenden, dat specifieke ervaring heeft op het gebied van grensoverschrijdende socialezekerheidskwesities.

Wanneer u twijfelt aan de juistheid van een antwoord of inlichting van een nationaal orgaan, of als u denkt dat die niet in overeenstemming zijn met de coördinatiebepalingen inzake sociale zekerheid, moet u eerst contact opnemen met dat orgaan zodat dat de kwestie nog eens kan bekijken. Dat geldt ook voor de formele beslissingen inzake het recht op uitkeringen en verstrekkingen. Maar houd daarbij wel de termijnen voor het wettelijk beroep in het oog.

BELANGRIJK

De adressen van de desbetreffende instellingen die in elke lidstaat verantwoordelijk zijn voor de coördinatie van de sociale zekerheid, vindt u op http://ec.europa.eu/employment_social/social-security-directory/welcome.seam?langId=dut.

7.5. De EU-regels hebben voorrang

De EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid behoren tot de meest algemeen erkende regels van de Europese Unie. Als verordeningen hebben zij algemene kracht van wet, en zijn zij rechtstreeks van toepassing in alle lidstaten. M.a.w.: deze bepalingen zijn voor iedereen bindend en moeten zowel door de nationale instanties en overheidsdiensten als door de socialezekerheidsorganen en rechtbanken worden nageleefd.

Zelfs wanneer een nationale wet en een voorschrift van de EU met elkaar in strijd zijn, moet het voorschrift van de EU prioritair worden toegepast.

VOORBEELD

De wetteksten van sommige lidstaten zijn nog steeds zodanig geformuleerd dat het recht op bepaalde uitkeringen of verstrekkingen voorbehouden is aan personen die de nationaliteit van de betrokken staat bezitten. Door de „rechtstreekse werking” van de EU-bepalingen inzake sociale zekerheid wordt deze voorwaarde afgeschaft voor alle personen op wie de EU-bepalingen van toepassing zijn.

Desondanks duiken er soms problemen op wegens een restrictieve interpretatie van de coördinatieverordeningen, of als nationale organen die bepalingen niet juist toepassen, of ervan uitgaan dat een bepaalde bepaling buiten de werkingsfeer ervan valt. Maakt u zich in dat geval geen zorgen. Als de relevante EU-bepalingen op uw geval van toepassing zijn, kunt u zich er bij alle bevoegde instanties en rechtbanken op beroepen.

7.6. Met uw zaak naar de rechtbank: uw goed recht!

Er kunnen verschillende redenen zijn om een zaak voor de rechtbank te brengen:

- ➔ het feit dat de plaatselijke organen de ter zake doende bepalingen van het nationaal of van het recht van de EU en de respectievelijke jurisdictie van de nationale rechtbanken en het Europees Hof van Justitie onvoldoende kennen. Zelfs voor deskundigen is het nagenoeg onmogelijk om alle details van deze wetten grondig te kennen en ze altijd correct toe te passen;
- ➔ een te beperkende of te ruime interpretatie van de bestaande bepalingen door het betrokken orgaan: deze bepalingen zijn niet altijd volkomen duidelijk zodat de ambtenaar die ze moet toepassen er soms een eigen uitleg aan geeft;
- ➔ leemten in de wetteksten, en onvoorziene omstandigheden waarvoor een gerechtelijke uitspraak nodig is.

In deze omstandigheden, en als u vindt dat een bepaalde beslissing geheel of gedeeltelijk ten onrechte werd genomen, hebt u het recht gebruik te maken van de mogelijkheden van beroep die in de nationale wetgeving voorzien zijn.

BELANGRIJK

Indien de betaling van uw pensioen of andere prestaties om duidelijke ongegronde redenen is opgeschort, neem dan geen genoegen met een telefonische uitleg, zelfs niet van een bevoegd orgaan. Sta er altijd op een geschreven beslissing te krijgen om een eventuele klacht in beroep te kunnen staven.

De gerechtelijke procedures zijn in elke lidstaat verschillend. In de regel mag een zaak pas voor een rechtbank worden gebracht als eerst alle beroepsprocedures van de socialezekerheidsinstellingen zijn uitgeput. Als u niet eerst deze procedures doorloopt, verliest u eventueel uw recht om bij een rechtbank in beroep te gaan. Dat gebeurt ook als u na kennisgeving van de definitieve beslissing van het bevoegd orgaan te lang wacht met het indienen van uw beroep.

Aangezien het een zeer ingewikkelde materie betreft, en het invoeren van de hulp van een advocaat om uw belangen te verdedigen soms een dure aangelegenheid

is, zowel als uw beroep wordt aanvaard als wanneer het verworpen wordt, bevelen wij u aan om eerst een gespecialiseerde juridische adviseur te raadplegen. Deze adviseurs kunnen u onder meer vertellen wat u al dan niet kunt doen en welke kansen u hebt om uw zaak te winnen.

7.7. Het Hof van Justitie van de Europese Unie

Sinds de bepalingen inzake sociale zekerheid meer dan 50 jaar geleden werden aangenomen, heeft het Europees Hof van Justitie al meer dan 600 arresten gewezen over de interpretatie ervan. Dat gebeurde meestal in het voordeel van de migrerende werknemers en hun gezinsleden.

Dit grote aantal toont aan hoe belangrijk het Hof is voor de bescherming van de Europese onderdanen. De rol van het Hof is essentieel bij twijfel over de reikwijdte en de strekking van de EU-bepalingen, hun toepassing in individuele gevallen en hun interpretatie ten aanzien van de nationale wetten.

Het is dus niet overdreven te stellen dat de bescherming die geboden wordt door de EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid heel wat minder doeltreffend, volledig en bevredigend zou zijn als de jurisprudentie van het Europees Hof van Justitie er niet was. Het Hof van Justitie is de wettelijke verdediger van de Europese burgers die hun recht op vrij verkeer en verblijf in Europa uitoefenen.

Daarom moet u weten wat u moet doen om het Hof in te schakelen bij het regelen van uw zaak.

- ➔ Het Europees Hof van Justitie beslist niet rechtstreeks over individuele gevallen op het gebied van de sociale zekerheid. Zijn arresten blijven beperkt tot de interpretatie van de desbetreffende EU-bepalingen in het licht van een specifiek geval. Die interpretatie is evenwel bindend voor alle betrokken partijen (nationale gerechtelijke instanties, socialezekerheidsinstellingen, individuele personen) en is derhalve essentieel voor de definitieve beslissing over uw geval;
- ➔ daaruit volgt dat u onmogelijk uw eigen geval rechtstreeks aan het Europees Hof van Justitie kunt voorleggen. U moet zich altijd eerst tot de nationale

rechtbanken wenden, maar het is niet noodzakelijk dat u eerst alle gerechtelijke procedures en beroepsmogelijkheden van de nationale wetgeving doorloopt;

- ➔ de nationale rechtbank die uw zaak behandelt, kan het Hof van Justitie vragen hoe een specifieke bepaling van de EU-voorschriften inzake sociale zekerheid moet worden uitgelegd, als daar eventueel twijfels over bestaan, en wanneer de beslissing in uw geval van deze interpretatie afhangt. Dit wordt „verzoek om een prejudiciële beslissing” genoemd. Elke nationale rechtbank, ook van eerste instantie, mag een dergelijke prejudiciële vraag stellen. Indien er geen verder beroep mogelijk is tegen een beslissing van een nationale rechter, moet een prejudiciële vraag worden gesteld. U kunt dus altijd voorstellen dat de rechter die uw zaak behandelt, het Europees Hof van Justitie om advies vraagt;
- ➔ ten slotte is het nog mogelijk dat de Europese Commissie een beroep doet op het Europees Hof van Justitie, wanneer zij van oordeel is dat sommige bepalingen van de nationale wetten en reglementen onverenigbaar zijn met de Europese voorschriften (dit is een „inbreukprocedure”). Die procedure kan gestart worden zonder dat eerst de nationale rechtsmiddelen en beroepsmogelijkheden zijn aangewend, en zonder dat een concreet individueel geval voorhanden is. Die procedure is echter zeer tijdrovend, zodat er van de 600 arresten van het Hof slechts een paar betrekking hebben op inbreukprocedures. Meer dan 90 % van de arresten werden gewezen in antwoord op prejudiciële vragen van nationale gerechtelijke instanties.

In de meeste gevallen is het niet eens nodig een specifiek geval voor het Europees Hof van Justitie te brengen, omdat de bestaande jurisprudentie volstaat om een beslissing over uw geval mogelijk te maken. Het is daarom van groot belang dat advocaten, juridische adviseurs en nationale gerechtelijke instanties deze jurisprudentie grondig kennen.

8. Nog vragen?

Het doel van deze handleiding was u een algemeen beeld te geven van de wijze waarop de Europese burgers die hun recht op vrij verkeer uitoefenen, door de EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid worden beschermd. Aan de hand van deze inlichtingen kunt u wellicht nagaan of uw geval al dan niet onder deze bepalingen valt, en welke rechten en verplichtingen u hebt.

Zoals reeds is vermeld, is het niet mogelijk om duidelijk advies te geven voor alle afzonderlijke gevallen. Wellicht zit u dus ook na het lezen van deze handleiding nog met een aantal vragen. In dat geval bevelen wij u ten zeerste aan, een beroep te doen op de bevoegde instellingen en uitvoeringsorganen op plaatselijk, regionaal of nationaal niveau: aangezien de EU-wetgeving alleen maar de nationale socialezekerheidsstelsels coördineert, zal de beoordeling van uw situatie altijd afhangen van de nationale wettelijke bepalingen die op uw geval van toepassing zijn. Nationale instanties zijn daarom vaak beter in staat om u advies en informatie te verlenen, omdat ze vertrouwd zijn met zowel de EU-voorschriften als hun interne wetgeving.

Indien u nog steeds geen bevredigend antwoord hebt gekregen, heeft de EU de volgende instrumenten om problemen op te lossen en informatie te vinden.

- ➔ Het directoraat-generaal Werkgelegenheid, sociale zaken en gelijke kansen van de Europese Commissie beheert een website over de socialezekerheidsvoorschriften van de EU (<http://ec.europa.eu/social-security-coordination/>).

Naast de informatie over uw socialezekerheidsrechten met betrekking tot meerdere lidstaten, bevat deze website veelgestelde vragen, toegang tot wetgevingsteksten en een aantal verklarende teksten.

- ➔ de Wegwijzerdienst is een dienst die gratis advies verstrekt aan alle burgers van de lidstaten van de EU en de landen uit de EER (Noorwegen, IJsland en Liechtenstein), en is online beschikbaar op <http://ec.europa.eu/citizensrights/>. De Wegwijzerdienst helpt mensen hun rechten en mogelijkheden in de interne markt uit te oefenen dankzij de praktische en op maat gesneden antwoorden op individuele vragen in verband met het vrije verkeer en de rechten van de burgers in de EU en de EER.

De dienst brengt ook advies uit over de stappen die burgers kunnen nemen wanneer ze problemen ondervinden bij het uitoefenen van hun rechten en verwijst hen indien nodig door naar een orgaan (officieel of onafhankelijk, op Europees, nationaal of plaatselijk niveau) dat hen verder kan helpen.

- ➔ Europe Direct biedt informatie aan over alle onderwerpen met betrekking tot de EU en verwijst mensen met een verzoek door naar andere bronnen van informatie of advies op Europees, nationaal, regionaal of plaatselijk niveau, waaronder de Wegwijzerdienst (<http://ec.europa.eu/europedirect/>).
- ➔ Solvit is een netwerk dat door de Europese Commissie en haar lidstaten (als ook Noorwegen, Liechtenstein en IJsland) werd opgericht om een oplossing te zoeken voor de problemen die het gevolg zijn van een verkeerde toepassing van de internemarktregels door overheidsinstanties en die nadelig zijn voor individuele burgers en ondernemingen. Het tracht buitengerechtelijke (informele) oplossingen te vinden op klachten in verband met de verkeerde toepassing van wetten inzake de interne markt door overheidsinstanties (<http://ec.europa.eu/solvit/>).
- ➔ In de gevallen waarin u vindt dat de nationale wetgeving van een bepaalde lidstaat of de administratieve praktijken die door de instellingen van die lidstaat worden toegepast in strijd zijn met de EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid, kunt u een klacht richten aan de Europese Commissie. Wanneer een lidstaat er niet in slaagt zijn verplichtingen op het gebied van EU-wetgeving na te komen, beschikt de Commissie over eigen bevoegdheden (beroep wegens niet-nakoming) om te trachten aan deze inbreuk een einde te stellen; in voorkomend geval kan zij de zaak aanhangig maken bij het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Nuttige internetlinks

Informatie over de coördinatie van de sociale zekerheid in Europa:

<http://ec.europa.eu/social-security-coordination>

<http://ec.europa.eu/social-security-directory/>

<http://ehic.europa.eu>

<http://www.tress-network.org>

Informatie over het vrije verkeer van werknemers:

<http://ec.europa.eu/free-movement-of-workers/>

Informatie over de nationale socialezekerheidsstelsels:

<http://www.ec.europa.eu/missoc>

Probleemoplossende links:

<http://ec.europa.eu/citizensrights>

<http://ec.europa.eu/europedirect>

<http://ec.europa.eu/solvit>

Europese Commissie

EU-bepalingen inzake sociale zekerheid — Uw rechten als u zich verplaatst binnen de Europese Unie

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie

2011 — 63 blz. — 14,8 × 21 cm

ISBN 978-92-79-17673-9

doi:10.2767/92935

Deze handleiding is een herziene versie van de uitgave *Communautaire bepalingen inzake sociale zekerheid* (KE-64-04-022-NL-C, ISBN 92-894-8497-7). Hij bevat bijgewerkte informatie voor mobiele Europeanen zodat zij hun socialezekerheidsrechten kennen wanneer zij zich binnen de lidstaten van de EU verplaatsen. Deze gids beschrijft de EU-bepalingen inzake coördinatie van de sociale zekerheid in detail en verklaart de rechten van een werknemer, een toerist, een student, een werkloze of andere niet-actieve persoon, een gepensioneerde of een onderdaan van een derde land.

Deze publicatie is beschikbaar op papier in alle officiële talen van de EU.

HOE KOM IK AAN EU-PUBLICATIES?

Gratis publicaties:

- bij de EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- bij de vertegenwoordigingen en delegaties van de Europese Unie. Ga voor de contactgegevens naar <http://ec.europa.eu> of stuur een fax naar +352 2929-42758.

Betaalde publicaties:

- bij de EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Betaalde abonnementen (bv. jaarreeksen van het *Publicatieblad van de Europese Unie* en de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie):

- vvia een van de verkoopkantoren van het Bureau voor publicaties van de Europese Unie (http://publications.europa.eu/others/agents/index_nl.htm).

U kunt de **publicaties** van het directoraat-generaal Werkgelegenheid,
sociale zaken en gelijke kansen downloaden

of een gratis abonnement nemen via:
<http://ec.europa.eu/social/publications>

U kunt zich ook opgeven voor de gratis *elektronische nieuwsbrief*
Sociaal Europa van de Europese Commissie op
<http://ec.europa.eu/social/publications>

<http://ec.europa.eu/social>

www.facebook.com/socialeurope

Publicatiebureau

ISBN 978-92-79-17673-9

9 789279 176739